

WIP

VOLUME # 02

independent woordfees festival newspaper
produced by the department of journalism
stellenbosch university
5 – 11 march 2007

Stellenbossers is geneig om te dink die Woordfees is net vir hulle en word net deur Bolanders bygewoon.
Daniëlla du Plooy, 'n boorling van Potchefstroom en nuweling by die fees, bewys dié persepsie verkeerd en vertel van haar wedervaringe as

Die Woordfees virgin

Na die soveelste Aardklop (ek's al vóó's geklop) is die Woordfees vir my 'n eerste.

Sien, as mens die word "fees" skaars twee weke gelede nog aan my genoem het, sou ek die volgende in my geestesoog sien: 'n bierplaas, *Huisgenoot*-verhoog, eenmantente op die skool se sportveld en dalk 'n kunstenaar of twee tussen die malende massas mense.

Gelukkig kan persepsies binne enkele dae aansienlik verander. Was dit nie vir die treffende bemerkingsveldtog nie, het ek moontlik nie geweet hier is 'n fees aan die gang nie. Geen dronk skoolkinders wat saans die feesterrein oorneem nie.

Geen kunstenaars wat resensente 'n opstopper of twee gee nie. Geen 'Bosveld Burger' en 'Bevarkte pita'-stalletjies nie.

Die Woordfees, voel dit vir my, is méér kuns as fees. En dis goed so.

Hoewel daar nie orals mense en voete is nie, was ek verbaas oor die goeie bywoning van produksies. Selfs digters wat hul werk voorlees – iets wat op ander feeste moontlik ongesiens sou verbygaan – is baie goed ontvang. Waar mense dikwels die fees by Potch of Oudtshoorn besoek sonder om ooit 'n teater binne te stap, sal dit nie sommer hier die geval wees nie. Ek hoor hier was glo stalletjies en tente by die Woordfees ook. Ek het dit nie gesien nie...

Die groot kunstefeeste is lekker, daarmee kan ek nie stry nie. Dit is 'n sosiale gebeurtenis sonder weerga en mens kan jou vergaap aan al die mense van Linden tot Koekenaap wat saam met die héle uitgebreide familie die dorp binneval.

Dalk moet 'n mens dit vergelyk met die Kaap en die Noorde se vernaamste uitvoerprodukte. Die sogenaamde "groot feeste" volg die mielie-benadering: Verkope geskied by dié ton. Hoe meer, hoe beter. Die Woordfees, daarenteen, volg die wynbenadering – 'n gehalteprodukt vir die fynproewer.

lip lees slip a flek
lippetaal
lip service
tiptekker

PAGE 06

PAGE 08

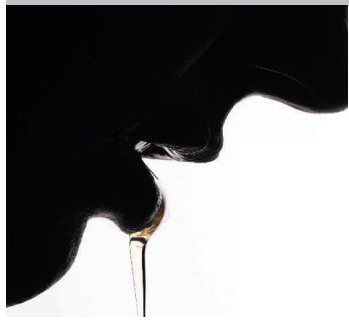

PAGE 09

PAGE 10

INDEX

lippetaal

DRAMAFEES

- Kruissteek vir jong dames
- Slaghuis
- Weg
- Pinocchio
- US Simfonie-orkes
- Broers
- Het Belgische Bierlandschap

lipaflek

MUSIEKFEES

- Coenie de Villiers
- Volksmond
- De Priester en een Kerkorrel
- Die melkweg het 'n ster laat val
- Droogland
- Sunday Blues & al daai jazz
- Die Blou Kafee
- Troebatoer
- Who Stole the Orchestra

liploer

FEESLENS

- Fotografe vang grepe van die fees op film vas

tong-innie-kies

FEATURES

- Dana Snyman
- Francois Toerien
- Strijdom van der Merwe

liplees

ENSEMBLE-FEES

- Kayamandi Music Festival
- Sameloop

monduitspoel

DISKOERS EN SKRYWERSFEES

- Verlore liefde vir die lat
- Liefde en geloof loop saam
- Time Pips
- Skrywersgala

woordreis

DRAMAFEES

- Johan Bakkes, Toast Coetzer en Dana Snyman

laaste woord

POST MORTEM

- Waar die hart van vol is

Prancing through a psychological minefield

KRUISSTEEK VIR JONG DAMES
With: Elizabeth de Villiers,
Stephanie Hough
Director: Adriaan Meyer
Klein Libertas Theatre

STEPHANIE HOUGH
Photo: IAN McNAUGHT-DAVIS

A grubby motel room. A corpse. A hundred possible scenarios ...

Enter the first Woordfees audience of *Kruissteek vir Jong Dames*. In the intimate, dimly-lit Klein Libertas Theatre, an atmosphere of eager anticipation wafted between the seats - almost all of which were occupied - as the audience embarked on a sometimes macabre, often taxing, but constantly enthralling emotional voyage.

Kruissteek revolves around the relationship between two friends, who are forced to spend the night in desperate destitution at a seedy prostitution pad for truckers. While, at first, there appears to be nothing more than a dubious dirty mattress, a fast-fading television set and a faintly flickering light bulb, it is discovered that another item can be added to the stock-take: the body of a dead man in the bathtub.

The night unfolds and the women's relationship balances on a taught tightrope of tension as they play out the possible chain of events. Murder? Perhaps a lover scorned and scarred or an act of revenge. Suicide? Maybe a scandal, bursting at the seams. Or just utter fulfilment; the kind that leaves nothing more to be desired.

Stranded there, it is through various vodka-induced role-plays that a fine, flimsy line of neurosis gnaws away at a delicate balance of sanity. Both girls wait with angst and anticipation to see who will stumble first in a bitter, yet tender, power-play. By the end of the night, more is uncovered about the women themselves than of the mysterious corpse.

Sharp, cutting and darkly comic, *Kruissteek* often elicited a vocal and charged response. Under an eerie blue hue, the audience sat still and transfixed. Both Elizabeth de Villiers and Stephanie Hough deliver intelligent, nuanced and honest performances of two vastly different, but equally bruised young women.

This is not the actresses' first collaboration. In 2002 they acted together at the Klein Karoo Nasionale Kunstefees under directorship of Christine Trüter in *Bok-bok staan styf*, a drama by Malan Steyn. In their latest partnership, they conceptualised *Kruissteek* together; an attempt to examine the intimacy in a platonic female friendship and the loyalty it inspires. They further sought out the direction and penmanship of Adriaan Meyer and so the production took life.

Raw, uncluttered and unaffectedly laid bare, *Kruissteek* completely captivates from the first crunch of the tyres to the final slamming of the door. Audience members loitered in the foyer after the show, engaged in intense conversation to process what they had just seen. Many found it hard to swallow.

As Professor Sampie Terreblanche, an Economics lecturer at Stellenbosch University, put it, "It was very good but also very gruelling. The complicity thereof affected me. I'm still recovering."

Obviously a very different kind of whodunit - and one only for the brave.

ALIDA VAN NIEKERK

Slaghuis nie vir vegetariërs

SLAGHUIS

Teks: Willem Anker
Regie: Marthinus Basson
Met: Stian Bam, Gertjie Besselen, Shalaine Schamrel, Pierre Nelson, Clinton Brown, Hannes Spangenberg, Petrus du Preez, Johan Falck en Bea Theron
HB Thom Teater

Wees voorbereid op visuele drama, vleishake, bloed en die uitryg van derms.

Slaghuis handel oor die legendariese skrywer Etienne Leroux en die karakters uit sy pen wat rondom hom wemel, lewendig word en mekaar geselskap hou in 'n onheilige hiernamaals.

Dit speel af in 'n kleindorpse slaghuis waar Etienne Leroux verwoed sit en tik aan sy onvoltooide roman.

Dit word aangebied deur die Universiteit van Stellenbosch se Drama Departament onder regie van die meesterlike Marthinus Basson.

Basson se regie is werklik goed en hou die stuk, wat effe te lank is, deurentyd interessant.

Slaghuis is die penvrug van Willem Anker en het by Aardklop die Sanlamprys gewen. Hierdie prys is ter ondersteuning van jong opkomende akteurs en dramaturge. Willem Anker is aangewys as beste dramaturg en Marthinus Basson as beste regisseur. In dié stuk hou Salome Silberstein (Theron) en die onvoltooide Jan Schoeman (Spangenberg) LeRoux (Bam) geselskap. Hymie Rabinowitz (Nelson) en Gert Gar-

ries (Brown) kla omdat hulle tot die dood toe geanaliseer is deur letterkundiges. Dit is ironies dat juis hierdie karakters in die toneelstuk gebruik word. Henry J van Eeden (du Preez) en Demosthenos H. de Goede (Falck) verteenwoordig die staat wat Leroux ondervra oor sy skuld aan skrywerskap.

Die karakters en mites wemel in die woordryke kop van 'n voorstedelike skrywer (Besselen) wat saam met sy minnares (Schamrel) in 'n koue bed lê en wonder hoekom daar 'n vleishaak bo hul koppe hang. Hierdie twee karakters is soms effe vervelig en eentonig, maar hierdie storielyn dien tog 'n doel in die uitbeelding van die konflik wat die skrywer ervaar.

Dié stuk mag dalk by tye effe deurmeekaar en ontoeganklik wees vir diegene wat nie Leroux se werk ken en waardeer nie, siende dat daar baie literere verwysings is.

Slaghuis is egter 'n stuk wat 'n mens moet sien. Die pragtige stelontwerp, goeie regie, uitstekende beligting en klank en goeie spel van die akteurs maak hierdie 'n stuk om te sien. Veral Stian Bam en Clinton Brown

lewer uitstekende spel. Die kostuumontwerp is ook puik. Dit is so goed jy kyk na Etienne Leroux in lewende lywe.

In hierdie stuk word Leroux in lewende lywe deur sy karakters gekonfronteer. Hulle kla hom aan en terroriseer hom.

En dan weet ons almal natuurlik wat gebeur in 'n slaghuis...

SARIETHA ENGELBRECHT

SAGTEBAND SLAGHUIS Genugtig!-uitgewers se jongste drama is tydens die Woordfees uitgegee. *Slaghuis*, Willem Anker se bekroonde teks, is tydens *Slaghuis* se opvoerings in die HB Thom Teater verkoop in sagteband. Dié boek (waarvan die omslag hierbo is) kan by Genugtig! bestel word teen R89.00. Kontak Bev Maritz by 021 521 2000 om 'n kopie te bestel of e-pos haar by bev@genugtig.com.

Pinocchio betower Croc-draende kleuters

PINOCCHIO

MET: Adriaan Meyer, Hilda van Lill en Martelize Kolver
REGISSEUR: Ilse Schimdt
AF Louw-saal

PINOCCHIO, die wêreld se gunsteling houtpop, het Saterdag 10 Maart 'n gehoor van oud en jonk vermaak met sy transformasie-reis vanaf houtpop tot seun.

Die gehoor het bestaan uit feetjies en seerowers, 'n *spiderman* of twee, mammas en pappas, oupas en oumas en selfs studente.

Op die voorste ry stoele het 'n groep vierjariges gesit soos eendjies op 'n ry, terwyl hul crocs-bedeekte voetjies, wat skaars die vloer geraak het, opgewonde heen en weer geswaai het.

Met die eerste noot was almal tjoepstil. Die jongspan se ogies is styf toege maak toe Feetjie (Hilda van Lill), vir die "maaikies" vra om saam te wens dat Gepetto (Jeanine Voster) 'n houtseuntjie kry.

Dié soort interaksie tussen die akteurs en die gehoor het gesorg vir voortdurende belangstelling vanaf selfs die jongste kinders.

Die kinders het só die geleent-

heid gekry om nie net vir die akteurs te kyk nie, maar om ook saam te speel.

Die gehoor het geskater toe Pinocchio, wat uitstekend vertolk is deur Adriaan Meyer, gesukkel het om te leer loop met sy houtbene.

Meyer se karakter het voortdurend vir vermaak gesorg met sy vele avonture.

Elke ondervinding het ook waardevolle lesse ingehou vir die jongspan. Of dit nou is watter kant links en regs is, dat 'n mens die polisie moet respekteer, of dat "luilekker-land" nie juis so "lekker" is nie.

Sommige van die akteurs se woorde was ongelukkig partymaal onduidelik,

maar dit het nie gelyk asof die meerderheid van die gehoor (die kinders) omgee het nie.

Die verhaal was maklik om te volg en het daarin geslaag om beide oud en jonk te vermaak.

Kinders in die gehoor was veral effektief betrek by die aksie.

Kinders het voortdurend op en af op hulle stoele gesprong en selfs ouers se monde het partymaal oopgehang.

Om te sê die produksie was 'n fees vir oud en jonk, is iets wat nié Pinocchio se neus sou laat groei het nie.

ANRI VAN DER SPUY

Russian Roulette and Reality

Photo: SIYABONGA AFRIKA

WEG

With: Leon Kruger, Altan Ungerer
Director: Francois Toerien
HB Thom Theatre

A woman walks out of the auditorium; lips pursed, traces of tears in the corners of her eyes. She shakes her head – no, she doesn't want to talk. Smoking a cigarette outside, Janetta van der Vyver, a younger audience member, seems less distressed. "I didn't find it quite that upsetting. But probably only because I knew a lot about the play beforehand and knew what to expect."

The two were present at the Woordfees staging of *Weg*, which only played for a single night in the HB Thom Theatre. While the play elicited a number of different responses, everyone present seemed to agree on one thing: the delivery of an outstanding perfor-

mance.

"The acting and dynamics between the characters worked excellently," Van der Vyver said afterwards, "and it worked so well because it was so well directed." In fact, it worked so well that the actors had to come onto the stage a second time to fully acknowledge the continuous applause.

Weg explores the relationship between two brothers, grappling with their past and their conflicted relationship with each other. The men spent most of their childhoods under a blanket in the back of their mother's yellow Skyline, posing as groceries while she operated a make-shift brothel on the passenger seat.

Having not seen each other for four years, wounds once flimsily stitched up are again ripped open as the brothers try to come to terms with each other – and themselves. Toying tensely with a game of Russian Roulette, a precariously constructed reality ebbs away until both men realise that perhaps the

other is the only thing that either of them has left.

The actors both delve into the darkest demons of their characters and manage to portray them with sensitivity and empathetic earnestness. Leon Kruger and Altan Ungerer deliver strong and sincere performances, further highlighted by an intense visual element.

As the audience awaits the start of the play, a series of images flickers across the backdrop on a sparsely furnished stage. Rough stickmen sketches give way to more graphic, sexually suggestive and violent visual images. It is here that a dark and harrowing journey into the shadows of the human psyche takes flight.

Dennis Williams, who compiled the visuals for the show, was briefed by director Francois Toerien to compile something that "would shock". "There are images in there which feature the actors themselves. I think that was very difficult for them – they couldn't

even watch it after it had been filmed," Williams said. "But I think the play has been very well adapted since I saw it last and the visuals are well incorporated."

Francois Toerien, who made himself comfortable in the director's seat, is also known in theatre circles as actor, voice artist, producer, stage designer and has won much acclaim. In *Weg*, his intelligent and careful direction allows a strong subtext to surface and tells a complete and layered story.

Weg was awarded the Ashanti/Anglo Gold Smeltkroes prize for Best New Text alongside Reza de Wet's *Broers* in 2006. Stellenbosch audiences may have only been allowed one performance but, with a running period that extends at least to this year's Klein Karoo Nasionale Kunstefees, we can only assume that more good things will follow.

Weg, but certainly not gone.

ALIDA VAN NIEKERK

Beauty is in the eye of the beerholder

HET BELGISCHE BIERLANDSCHAP
Supported by the Flemish
South African Culture Society
Forum Restaurant

On Friday 9 March, Forum Restaurant in Stellenbosch Square hosted *Gods Bier Over Gods Akker: Het Belgische Bierlandschap*.

Jos Wilmot presented an enlightening seminar on beer in the restaurant's conference facility. Musician Frank De Bruyne guaranteed a festive ambience and atmosphere.

The University of Stellenbosch's infamous T-option requires all lectures and seminars to be conducted in two languages. Jos Wilmot stayed true to the policy of using two languages in his speech... namely Afrikaans and Dutch.

After a polite greeting in Afrikaans, Wilmot waxed lyrical about the golden nectar in his native tongue of the Netherlands.

This seemed appropriate as the speech was centred on Belgian beer and Belgium is, after all, closer to Holland than South Africa.

The talk covered the evolution of European beer over the ages, from bubbles humbly brewing in archaic monasteries to the frothy draughts flowing in watering holes around the world.

Wilmot elaborated on beer's territorial nature in Belgium. Each geographic region produces their own brew, defining their province or village by their ale. This allows any drinker to travel through Europe without leaving his trusty bar-

LAAT HIJ VAL WAAR HIJ WIL... Dutchman Jos Wilmot and dr. Jan Visagie

Photo: SIYABONGA AFRICA

stool.

The seminar included a tasting of an array of Belgium's finest ales as a reward. The rich Leffe blond, a light amber-coloured beer, has a fresh aroma and a strong flavour with more than a hint of chocolate. The refreshing Stella Artois contrasted the Hoegaarden Wit, made from wheat with a touch of lemon.

The Trippel Karmeliet, a spicy brew originated by the Carmelites in the 1600's, was complimented by De Verboden Vrucht, a delicious, rich fruity dessert beer with hints of chocolate and vanilla.

Wilmot entertained the crowd with a pun-infused slide show, whereby he stitched a story together using the

names of Belgium beers.

The Dutch community of the audience who filled at least two rows were successfully entertained.

Het Belgische Bierlandschap provides an informative perspective on beer, which has been used as a currency, a comfort and a symbol of pride for regions and families through the ages.

The members of the audience proved that drinking beer is not just for the reckless and irresponsible habit of students, it is for older people as well.

It is recommended for anyone who would like to know what a seminar on beer in Dutch would sound like.

IAN MCNAUGHT DAVIS

Rotte, vlooie en vodka

BROERS
Met Laudo Liebenberg,
Eben Genis en
Coba-Maryn Wilsenach
HB Thom Teater

Daar is nié feëttjies nie. Ook nie geeste nie. Geen sprake van bloedskunde nie. Die gebeure vind nie in die Vrystaat plaas nie. En dié een is verbasend realisties. Maar, Broers is tipies Reza de Wet.

Daar is wél baie rotte, vlooie en vodka.

Anders as De Wet se ander groot Afrikaanse dramas, soos *Mis*, *Mirakel*, *Diepe Grond* en *Drie Susters Twee*, is *Broers* 'n realistiese storie oor haar gunsteling-dramaturg, Anton Tsjekhov.

Regisseur Marthinus Basson het 'n jong geselskap vir dié produksie bymekaargebring - Eben Genis, Laudo Liebenberg en Coba-Maryn Wilsenach.

Veral Liebenberg lewer belowende spel as Anton Tsjekhov se alkoholiserbroer, Alexander.

Broers handel oor Tsjekhov se familieverhoudings. Hy worstel met sy alkoholiserbroer, Alexander op die vooraand van hul broer, Kolja, se begrafnis. Kolja het gesterf van toring en Anton, 'n mediese dokter, was nie daar om hom te help nie. Die

storielyn ontvou dan met verwyte, afguns, haat, liefde, jaloesie en al die ander kenmerke van 'n disfunksionele familie.

Die storielyn is gebaseer op biografiese feite van Tsjekhov, maar bevat ook fiktiewe elemente om die verwickelende familieverhouding verder toe te lig.

Reza de Wet se styl is onmiskenbaar in *Broers*. Die teks is gelaai met vele vlakke van betekenis en afgerond met taalgebruik wat soms skok, maar altyd brutaal eerlik is. Soos baie van haar werk het *Broers* ook 'n Russiese aanslag.

Sy bekijk weer die rol van die vrou binne die konteks van kommunistiese Rusland.

Die vrou in *Broers* is 'n seksobjek, slagoffer van verbale en fisiese mishandeling en kruip aanhoudend terug na haar man wie sy nie liefhet nie, "ter wille van die kinders".

Broers wys waarom Reza de Wet een van die mees bekroonde dramaturge is - sy is al onder andere vereer met die Hertzogprys vir Letterkunde, die CNA-prys, Rapport-prys en Dalrotoekenning.

Broers het by Aardklop 2006 gedebuteer en was ook die gesamentlike wenner van die Smeltkroesprys.

HERMAN SCHOLTZ

Hoop vir kunsmusiek

SIMFONIE-ORKES
Dirigent: Corvin Matei
Endlersaal, Konservatorium

Die stand van kunsmusiek in Suid-Afrika is 'n debat wat in musiekkringe die gemoedere hoog laat loop. Een van die twispunte is die afwesigheid van jongmense by musiekkonserte, asook hul onwilligheid en onvermoë om die posisie van "klassieke" musiek te probeer verstaan. 'n Kultuur van selfgeproklameerde musikante en kitsmusiek stomp mense vir dié "outydse" musiek af. Saterdagagaand se gehoor het egter bietjie hoop gegee.

In die propvol saal het gehoorlede van alle ouderdomme gesit. 'n Mens dink aan mense wat vir die eerste keer na 'n simfonie-orkes kom kyk en hoop dat die ervaring iets in hulle roer. Dit hang natuurlik van die orkes af. Gelukkig het die orkes hulself goed van hul taak gekwyd en hopelik in die proses 'n paar nuwe aanhangers oorgewen.

Dit was die Wêreldpremière van Hans Roosenschoon se *Earth, Water, Air and Fire*. In die programnotas, wat deur die komponis self verskaf is, sê

hy die vier natuurlike elemente kan "musikale fenomene soos klank, stilte, polsslak en invensie" simboliseer. Die stuk bestaan uit vyf gedeeltes en dus vra die komponis die vraag of die vyfde deel nie dalk "n sinspeling op die spirituele bestaan van die mens" is nie?" Soos in baie van Roosenschoon se vorige komposisies, inkorporeer hy bestaande melodieë in sy werke.

Hier gebruik hy 'n koraal wat vervleg word met die mengelmoes van klank wat soms oorweldigend raak. Dit raak moeilik om met eerste aanhoor die werk te definieër. Die kontras tussen die verskillende "elemente" is egter duidelik herkenbaar in die uiters digte orkestrasie.

Die orkes het die moeilike ritmes goed hanteer en ensemblespel was goed. Die hoogtepunt van die aand was egter Magalhães se uitvoering van Grieg se gewilde Klavierkonsert in A mineur, Op.16.

Daar is 'n mite dat sommige pianiste neerkyk op ander instrumentaliste en verwys na hulle as die sogee-

naamde "one-liners". Magalhães kan maar in hierdie opsig meerderwaardig voel. Sy spel is puik. Hy is tegnies en musikaal briljant. Die samespel tussen hom en die orkes was soms meganies, maar sy spel het opgemaak vir enige mistastings wat in die ensemblespel ondervind is.

Dvoák se Simfonie nr. 9 in E mineur, Op. 95, die "Nuwe Wêreld" Simfonie, is seker een van die mees bekende simfonieë. Om dit op 'n

unieke manier uit te voer is dus nie 'n maklike taak nie. Oor die algemeen was die vertolking heel oortuigend en die geheelbeeld was bevredigend. Intonasieprobleme is soms in veral die houblaasseksie ondervind, en die tweede beweging se bekende tema was nie heeltemal geslaag nie. Die entoesiasme van die orkes was egter aansteeklik en musikaal was daar 'n paar baie teer oomblikke.

Die standaard van die jong musici verseker 'n aangename ervaring.

NAUDÉ VAN DER MERWE

In die propvol saal het gehoorlede van alle ouderdomme gesit.

STUITIG Coenie De Villiers betrek die gehoor tydens sy tjok-en-blok konsert in die Fismersaal in die Konservatorium Foto: JULIET MCGUIRE

Coenie bly een van Afrikaans se bestes

COENIE DE VILLIERS
Fismersaal,
Konservatorium

'n Mens kan 'n Coenie-liedjie 'n myl ver uitken. Coenie de Villiers is net een van daardie kunstenaars: Hy het 'n definitiewe styl, sy musiek maak harmonies sin en daardie geknypte hoë note, wat enige iemand anders soos 'n kolgans sal laat klink, maak van Coenie wie hy is.

Hy het getroue aanhangers en hy is een van die min sangers wat deurlopend goeie musiek in Afrikaans kan skryf.

Die nuwe generasie is tog so doelbewus besig om Afrikaans "cool" te maak. En wanneer een of ander jong lat poëties probeer wees, loop dit gewoonlik oor van pretensie. Coenie is al vir dekades 'n toeganklike en intelligente kunstenaar. Jong Afrikaanse musikante kan 'n ding of twee by hom leer.

Hý is nie pretensieus nie. Hy sit by sy klavier, sing sy liedjies, doen sy ding. Dis eenvoudig, sonder foefies en dit het gesorg vir 'n paar hoendervleis-oomblikke. Hy het 'n klomp bekende treffers gesing, soos die immergewilde "Karooonag".

Tydens sy weergawe van Stef Bos se "Die Veldslag" het die tannies gesukkel om die trane terug te hou. Hy het

'n paar nuwe liedjies gespeel, maar 'n mens ervaar 'n sekere nostalgie by die aanhoor van sy ou gunsteling.

Sy aanbieding, met interessante staaltjies (en soms onder-die-belt-grappies!), werk goed. Sy klassieke agtergrond in klavierspel is duidelik. Tog skiet sy spel soms tekort aan subtiliteit en dit ver-

oorzaak dat hy met tye slordig en grof speel. Dit doen egter nie afbreuk aan die atmosfeer wat hy met elke lied skep nie. Van sy meer onlangse liedjies raak soms 'n bietjie eentonig en die struktuur daarvan is dikwels dieselfde. Ek luister egter steeds eerder 500 keer daarna as een keer na *Stamp-treffers*, wat nog méér dieselfde klink. As sekerlik die jongste lid van die gehoor, het ek so 'n bietjie uit gevoel tussen al die gryskoppe.

Dit is hartseer. My generasie ken slegs vir Coenie as die aanbieder van "daai program vir ouer mense op Kyknet".

Ek, aan die ander kant, het grootgeword met Coenie in die huis. Dit is miskien ongewoon dat "Ek Wens" 'n dertienjarige se gunsteling liedjie was, maar ek is nie skaam daarvoor nie. Intussen het ek in my tienerjare effens van die Coenie-spoor afgedwaal, maar dié vertoning het net weer sy prominensie as 'n unieke Suid-Afrikaanse kunstenaar bevestig.

NAUDÉ VAN DER MERWE

'n Aand saam met Sarie Marais en Klaradyn

VOLKSMOND

Met Charlene Truter, Minette du Toit-Pearce, Louis Loock, Niël Rademan en Arno Jones (pianis)
Ou Konservatorium

Kerkerrel het dit al gedoen. Zoid het dit ook gedoen. Afrikaanse sangers hou daarvan om volksliedjies te cover. Feit bly staan, FAK-liedjies se melodieë, pikante lirieke en die nostalgie wat dit oproep, sal altyd 'n invloed op die kollektiewe Afrikaner-psige hê.

Die konsep van *Volksmond*, 'n eenmalige vertoning in die Ou Konservatorium, was om van die beste ligte klassieke stemme in Afrikaans bymekaar te bring vir 'n aand van volksliedere wat spesifiek oor liefde en die natuur handel.

Charlene Truter, *Pasella*-aanbieder en deesdae ook *Sarie*-geborgde sangeres, het saam met Minette du Toit-Pearce, seker Suid-Afrika se voorste sopraan, die verhoog met Louis Loock en Niël Rademan gedeel. Loock is 'n drama graduandus wat ook by die fees 'n Schubert vertoning gelewer het. Rademan was verantwoordelik vir *Volksmond* se samestelling en is in Stellenbosch bekend as 'n veelsydige impresario en kabaretkunstenaar. Die landskapkunstenaar Strijdom van der Merwe het tydens die vertoning beelde van sy werk wat by die tema inskakel op 'n skerm agter die musikante vertoon. Die vertoning se begin was maar 'n bedeesde, sedige af-fêre. Soos die drie tenore van ouds het die musikante styf langs mekaar op die verhoog gestaan, bladmusiek, nogal steurend, voor hulle en liedjies soos "Al die veld is vrolik" en "As ek moeg word vir die lewe in die stad", gesing.

Truter het deur die hele vertoning ge-

lyk asof sy gaan begin huil. Sy het nooit met die gehoor oogkontak gemaak nie, en haar ernstige houding het haar onseker laat oorkom.

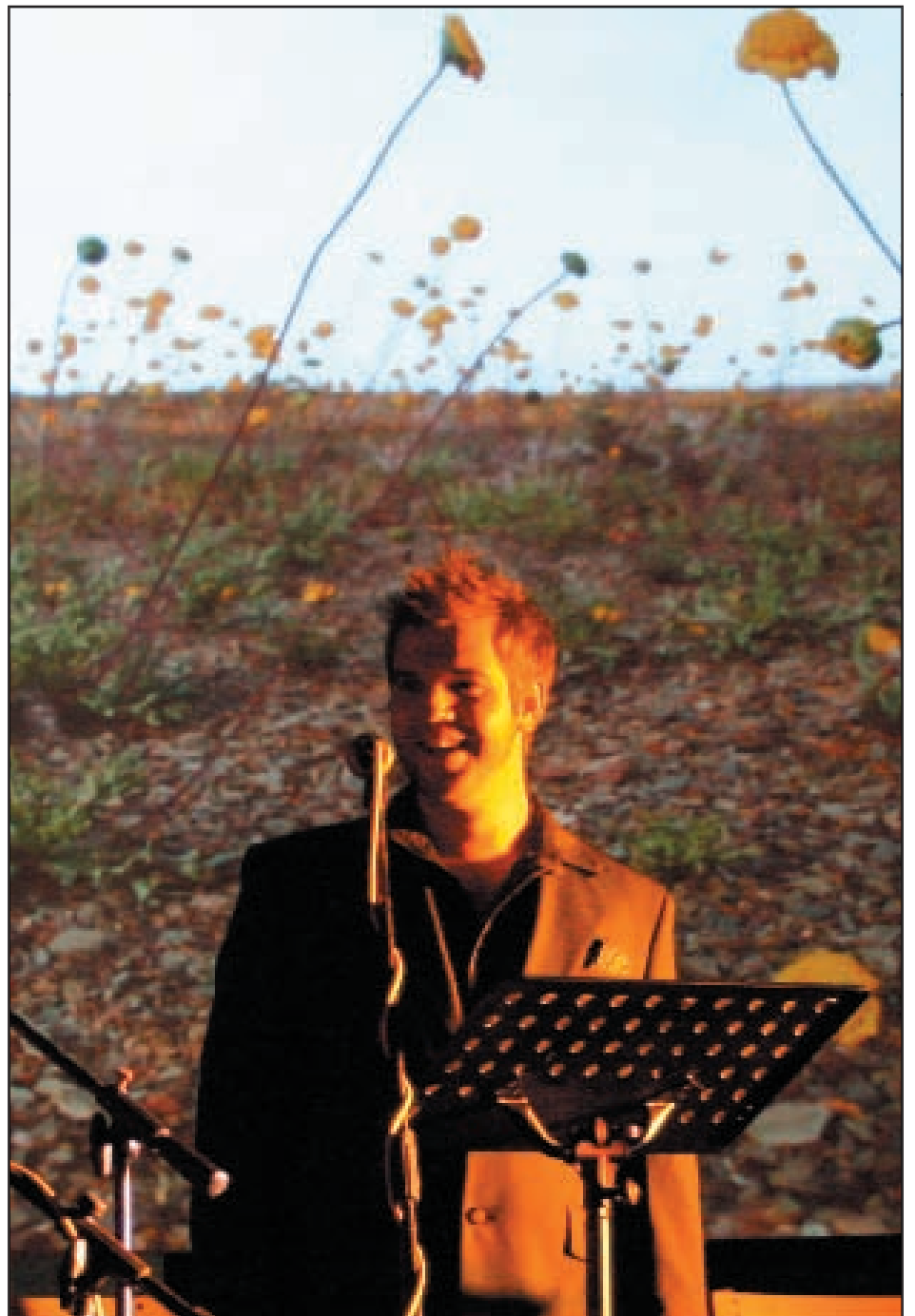
Haar stem is mooi en ryk met goeie volume, maar haar frases eindig stomp en sonder die nodige pouse op die laaste noot. Louis Loock het 'n vibrato vol bravade, en Niël Rademan se stem het 'n indrukwekkende timbre.

Die gehoor is aan die begin van die vertoning aangeraai om "saam te neurie" en veral ná "Suikerbossie" het 'n hele paar voete begin saamtik. Dis jammer dat die musikante nie meer die humor in die somtyds argaïese lirieke ("Jy kry min sakgeld/ Jy is ma se held") raakgesien het en 'n bietjie uitgebuit het nie.

David Kramer en die ontslape Taliep Petersen het dit briljant in *Ghoema* gedoen deur op die seksuele innuendo in volksliedjies soos "Daar lê die ding" te wys. Rademan en kie het dit probeer in "Mamma ek wil 'n man hê", tot groot genot van die gehoor. Hoogtepunte van *Volksmond* was "Al lê die berge nog so blou". Dis 'n veilige verwerking, maar eindig op 'n spokerige mineurtoon. Du Toit-Pearce se "Die Berggans het 'n veer laat val" was roerend. Die gehoor was ook gaande oor Rademan se trekklavierspel, alhoewel dit soms die stemme oordonder het.

Van der Merwe se foto's is perfek gekoördineer met die liedjies se inhoud en het baie tot die vertoning se atmosfeer bygedra. Ná 'n aand saam met Sarie Marais en Klaradyn het die gehoor 'n staande ovasie aan die vier Afrikaanse stemme gegee wat hulle gunsteling *golden oldies* laat herleef het en 'n mens weer laat besef hoe tydloos hierdie musiek is.

GINA SCHREUDER

PRENTJIEMOOI Louis Loock sing voor 'n Strijdom van der Merwe prent Foto: JULIET MCGUIRE

KABARET KONINGIN Ilse Roos raak in vervoering tydens haar optrede.
Foto: IAN MCNAUGHT-DAVIS

Ilse en die ding met Blou

DIE BLOU KAFEE
met Ilse Roos
Fismersaal, Konservatorium

Op 'n verlate verhoog is 'n lap gedrapeer oor die klavier – die skep van 'n dramatiese atmosfeer om te pas by die kleurpalet van sang in Blou Kafee.

Ilse Roos het 'n ding oor blou. Ná die *Blou Kafee* het ek ook. Dis 'n ongewone en intieme kabaret en ja, dit gaan oor die liefde. Hiér is egter geen clichés om aan te verstik nie.

Die note van musiekregisseur, Laurika Rauch, se “ou-ou” liedjies is prominent in die musiekbalke van Roos se aanbidding.

Dit is nie noodwendig 'n slegte ding nie, want Rauch is een van die moeders wat Afrikaanse kabaret koester.

Roos sing die lirieke van Chris Barnard, Hertzog-pryswenner, roman- en draaiboekskrywer, met die gemak van dié wat liefde ken en nog méér, verstaan.

Die Liefde sal selfs ná die 60 minute van *Blou Kafee* steeds een van die heelal se grootste geheimenisse bly, maar die kombinasie van Barnard en Roos vertaal net nog 'n deeltjie wat ons kan verstaan.

Die lirieke is getoonset deur onder

andere Gian Groen, Christopher Torr, Mynie Grové en Emile Minnie.

Ook van Chris Chameleon se verwerkings van Ingrid Jonker se gedigte word gesing en verbasend genoeg pas Roos se stem in dié unieke komposisies.

Roos, bekend vir haar rolle in *Egoli* en *Amalia*, deel die verhoog met André Kempen op klavier en Gian Groen op kitaar. Kempen en Groen steel byna die kollig van Roos; hulle ken hul instrumente met dieselfde intimiteit as wat Roos haar stem gebruik.

Dié nooi sing kaalvoet agter 'n mikrofoon die wêreld weg. Haar stem se omvang strek van doeronder tot die blou hemele wat sy so lief het. Sy gebruik dít as haar verf en die gehoor as haar skilderdoek.

Daar is 'n innige verbintenis met die musiek en daarmee voer sy die gehoor mee.

Die atmosfeer word geskep met 'n palet van verskillende klanke, kleure, ligte en emosies.

Dié drie musketiers slaag daarin om 'n landskap van liefde te skep met sensitiviteit en deernis, maar ook met nugterheid en die koue realiteit waarmee liefde ons soms omsoom.

ROZANNE ELS

Roerende reis in klank en woord

TROEBATOER
met Koos Kombuis
Klein Libertas Buiteverhoog

Reise lei dikwels tot inspirasie, wat dan lei tot die skryf van liedjies.

Dit was die tema van Troebatoer, die woordmusiekvertoning wat Donderdag- aand by die Klein Libertas Teater op die planke was.

Diana Ferrus, Rian Malan, Valiant Swart en Koos Kombuis het die gehoor op 'n woordreis saamgeneem. Al hul liedjies het sentreer om die reistema.

Johan Bakkes, 'n skrywer wat self 'n legio reisverhale het om te vertel, was die seremoniemeester. Hy het die aand afgeskop met die uitgangspunt dat “geen kunstenaar musiek kan skryf as hy nie reis nie, al is dit reise in sy kop.”

Met 'n knetterende vuur en 'n gehoor wat piekniekmandjies vol kos en wyn geniet het, was die atmosfeer in die kol.

'n Glasie wyn en 'n sigaret in die hand het die kunstenaars ook dié atmosfeer laat omarm.

Die aand het begin met die gemedelike jazz-klanke van Diana Ferrus. Háár reisstorie was oor Sarah Baartman en spesifiek hoe haar oorskot uit Parys gaan haal is om dit met haar geboorteland te herenig.

Rian Malan se rasperstem was goed gekombineer met die goue stem van Lani Pieterse, saam met wie hy vier duette gesing het.

Die informele trant van die vertoning is met tye té ver gevoer. Klank, asook die opstel van instrumente was uiters tydrowend vir die skare wat uitgehonger was vir die musikale klanke.

Pieterse het selfs tydens een van haar duette met Malan opgehou sing, omdat sy haarself nie kon hoor nie. Die klankstelsel moes eers reggemaak word, maar die atmosfeer was reeds verbreek.

Nog 'n laagtepunt was Ferrus wat soms haar woorde afgelees en gevolglik kontak met haar gehoor verloor het.

Die hoogtepunte van die aand was Valiant Swart en Koos Kombuis.

GEEL BANDANA Koos kap dit uit
Foto: MARGAUX PETERSEN

Swart het die gehoor beïndruk met sy vaardigheid om kitaar en mondfluitjie terselfde tyd te speel.

Die skare was in ekstase tydens sy liedjies, waar hy oor die “1000-myl blues” sing en hulle het nie veel aanmoediging nodig gehad om sy tref-

fer, *Horisontaal*, saam te sing nie.

Koos Kombuis en sy orkes het sêlf die gehoor in

vervoering gehad.

Die kombinasie van sy lirieke, goeie beligting en die energieke teenwoordigheid van sy orkes het gesorg vir talle hoendervleis oomblikke.

Die elektriese kitaarspel van Albert Frost was indrukwekkend, veral aangesien hy die instrument met 'n sigaret in die mond kon bespeel.

Met afloop van die aand, was die skare nie haastig om huis toe te gaan nie; hulle het nóg gesoek.

ILANA FRANTZ

“...geen kunstenaar kan musiek skryf as hy nie reis nie, al is dit reise in sy kop...”

Miskien is 'n orkes nie 'n slegte idee

WHO STOLE THE ORCHESTRA
met o.a. Karen Meiring
Fismersaal, Konservatorium

Werke van onder andere Rossini, Rodgers en Hammerstein II, asook tradisionele Afrikaanse musiek is deur vier bekende Suid-Afrikaanse kunstenaars gesing.

Who stole the orchestra is 'n uiters suksesvolle produksie wat in 2000 groot sukses behaal het by die Aardklop kunstefees.

Karen Meiring en Bondina Osterhoff is al twee formidabele vroue en lede van die suksesvolle Cutt Glass. Rory Rootenberg is reeds 'n gevestigde naam (o.a. *Phantom of the Opera*) in die Suid-Afrikaanse musiekbedryf. Ook Charl van Heyningen is geen vreemdeling vir Suid-Afrikaanse operagehore nie. Tog het daar iets gekort by dié uitvoering. Dit is veronderstel om 'n komiese musiekproduksie te wees en dit was gedeeltelik. Ongelukkig val die komedie hier en daar plat omdat die

musiek nie altyd die nodige potensiaal bereik nie.

Die klavier was soms te sterk vir die sangers. Ongelykhede en musikale slordigheid het 'n mens soms op die foute laat fokus.

Die kunstenaars beskryf die produksie as “almost a cappella and nearly classical music”. Dit sou beter gewerk as dit “only a cappella” was. Die klavier vervul nou die funksie van die orkes, so niemand het werklik die orkes gesteel nie!

Daar was egter 'n paar snaakse oomblikke, soos tydens “Die Koningin van die Nag” aria uit W.A. Mozart se *Die Towerfluit* waar Karen Meiring haarself dramaties op die vloer neergesmyt.

Uit die geskiedenis van die produksie is dit egter duidelik dat dit potensiaal het. Van die gehoorlede het dit hierdie keer ook inderdaad geniet. Ek sal dit egter wéér wil sien om oortuig te word.

NAUDÉ VAN DER MERWE

De Priester vol kwinkslae

DE PRIESTER EN EEN KERKORREL
Jac de Priester en sy band
Japie Krige-saal

Met 'n wit kraaghemp, das en gestreepte baadjie lyk hy ietwat soos 'n skoolseun. Tot jy sy kokketielkuif sien. En tot jy begin om jou asem op te hou vir die moontlikheid dat sy jean enige oomblik op 'n baie strategiese plek kan skeur.

Jak de Priester het Saterdagand in *De Priester en een Kerkorrel* die gehoor vermaak met staaltjies van sy kindlewe in die Vrystaatse dorpie Parys. Iewers tussen sy haat vir die houtwerk-

klas, Oros en grondboontjiebottertoebroodjies, het De Priester 'n held gevind in die klanke en idees van Kerkorrel. "Johannes Kerkorrel was so cool soos poetry," sê hy.

Dis seker die rede hoekom hy besluit het op dié produksie, wat die klanke van Kerkorrel en sy eie musiek en digkuns kombineer. *De Priester en een Kerkorrel* is die verhaal van De Priester se ontwikkeling tot wat hy vandag is, gedeeltelik as gevolg van die inspirasie wat hy uit sy Kerkorrel-kassette geput het.

De Priester vertel hoe hy die "talk of the town" geword het as gevolg van sy st. 5 klas se konsert by Republiekdagvieringe. Tydens sy solo het hy almal geskok deur Kerkorrel se "Wat 'n vriend het ek in PW", in plaas van "Wat 'n

vriend het ek in Jesus" te sing. Hy vertel ook hoe sy gesin se "bediende", Safien, met boude soos "twee woonstelblokke in 'n Afrika-romp", moes "buite pie" en uit haar eie blikbord eet. Kerkorrel het hom glo laat besef dat dit ongevoel is. Vandag werk die arme Safien steeds by De Priester se ouers, maar "sy't al haar eie huis en sy drink al tee saam met my ma en kan badkamer toe gaan net waar sy wil", sê hy. Hy vertel ook hoe hy die eerste keer sy held ontmoet en so genooi is na dié se konsert. "Ek het met daardie musiek en klanke van Johannes Kerkorrel geweet waar ek hoort," sê hy.

Kerkorrel het hom ook vele ander dinge geleer, soos sy liefde vir woorde, van "poetry tot psalms". Hy het tydens die vertoning voorgelees uit van sy eie digbundels (hy is besig om die vierde een te skryf) en het 'n lang tou aanhangers se bundels na die vertoning geteken. Snaaks genoeg noem De Priester nooit iets oor Kerkorrel se tragiese dood nie, alhoewel hy sing dat hy graag nog 'n verhoog met Kerkorrel sou wou deel. In die hemel, miskien.

ANRI VAN DER SPUY

CROSS MY HEART... "Die Pretty Ladies" do not seem impressed by Randall Wicomb's heartfelt song

Photo: JULIET MCGUIRE

'Pretty Ladies' the stars of this Milky Way

DIE MELKWEG HET 'N STER LAAT VAL
With Nicole Holm
Director: Adriaan Meyer
Japie Krige-saal

With the star-studded cast of Randall Wicomb, Nicole Holm and "Die Pretty Ladies", *Die melkweg het 'n ster laat val* promised to be entertaining.

I arrived thirty minutes before the play was due to begin and was surprised at how full the hall was already.

The crowd consisted of mainly geri-

atrics... eager grannies and grandpa's sitting on the edge of their chairs with digital cameras in hand. I was already entertained.

The play, directed by Adriaan Meyer, was adapted from a book by Riana Scheepers, focusing on life on a South African farm, showing the complex relationship between the farmer and his workers. Several extracts from Scheepers' book were portrayed, followed by a song and dance. Wicomb was stage right and Holm stage left, both armed with instrument and microphone.

"Die Pretty Ladies" commanded the stage with their larger-than-life per-

sonalities and witty comments.

The musical talents of these stars captivated the audience and had them singing along and swaying enthusiastically. It was a highly enjoyable evening with some unforgettable scenes and recognisable songs.

One such scene was of Wicomb doing a demonstration on how to correctly shear a sheep... which had the audience in hysterics. It was a light-hearted play with a touch of nostalgia for many of the "true farmers" in the audience.

CLAIRE CONCHAR

Eenhonderd desperate duimgooiers word opgetel en saamgevat

DROOGLAND
Japie Krige-saal, Paul Roos
Met: Neil Sandilands, Jan Blohm
en Sallas de Jager
Japie Krige-saal

Droogland is 'n digterlike musiekreis wat deur drie gesoute toerigse onderneem word.

Met Neil Sandilands, van *Orion*-faam, wat die tog lei en met Jan Blohm en Klopjag se Sallas De Jager van aan sy sy, is *Droogland* 'n tombola van stories, gedigte en klanke.

Sandilands vertolk die rol van Frikkie, 'n "gatvol" man wat, nadat hy sy huis aan die brandgesteek het, die pad

Noorde toe vat. Die 100 mense in die gehoor is soos desperate duimgooiers opgetel en saamgevat.

Sandilands doen goed as bobaas verteller wat tussendeur die liedjies homself én Frikkie speel. Jan Blohm beman die linkervleuel van die verhoog. Hy is nie daar om te praat nie, net om kitaar te speel en dit doen hy goed. Sallas De Jager, wat meeste van Klopjag se liedjies skryf, begelei met alles van kitaar tot bekfluitjie.

Hoewel die storie van Frikkie, soos tussen liedjies deur Sandilands vertel, vermaaklik is, skiet die liedjies self tekort. Musikale inhoud trek aan die kortste end, met die fokus op woorde.

Die gevolg is dat die woorde 'n mens tot die maat van effens gemiddelde musiek meesleur. Meestal is dit eenvoudige herhalende snare wat op bekende note gepluk word. Die gebruik van drie akoestiese kitare was met tye die hoogtepunt van die konsert, met Blohm wat sy vernuf as Blues-kitaarspeler ten toon stel terwyl De Jager die bekfluitjie met sy longe aanval.

Ander tye raak die saamspeleery te veel en begin dit lomp klink. 'n Hoogtepunt was veral die tamboerynsolo wat Sandilands gedurende 'n Jan Blohm-kitaarontplofing uithaal.

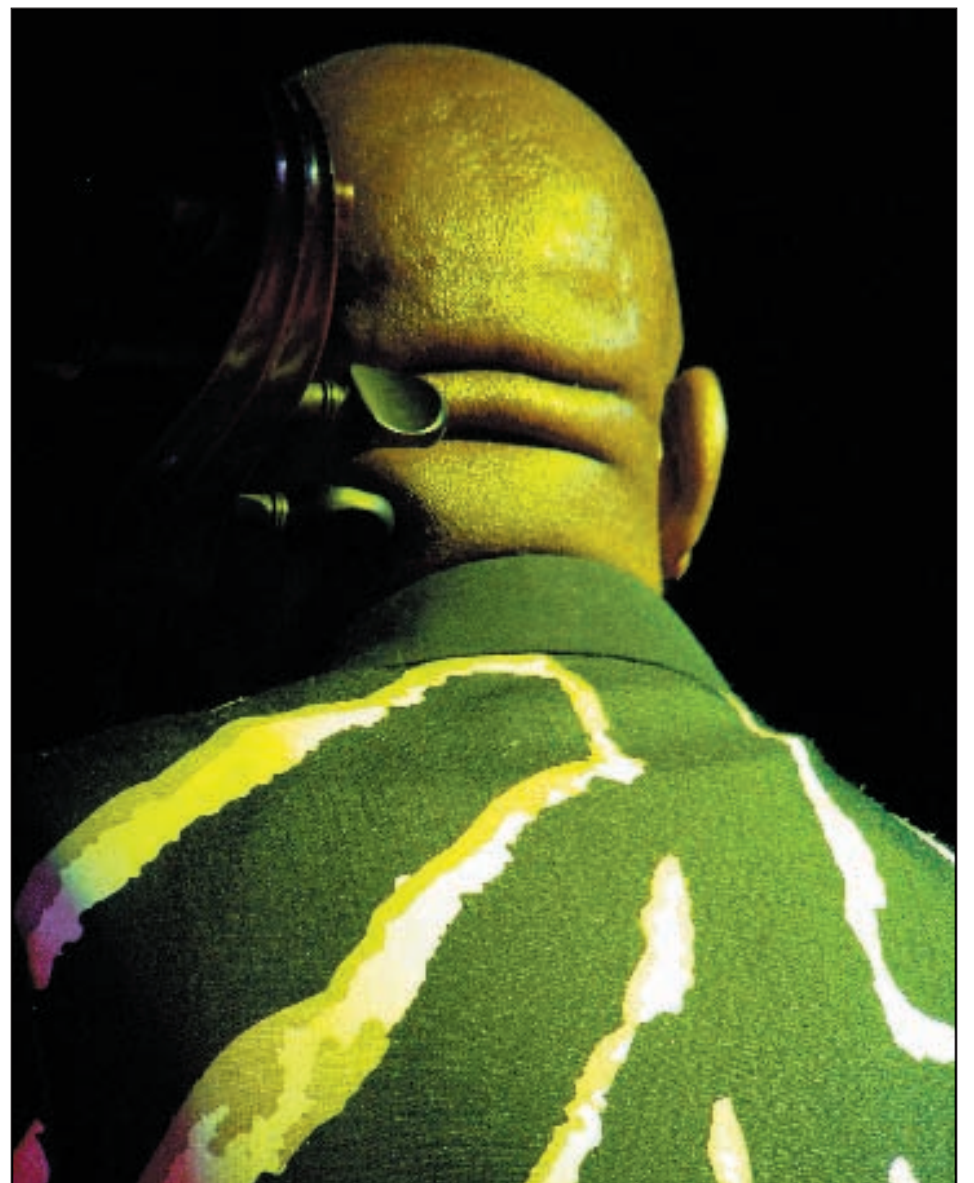
Die trio hardloop moeiteloos van lekker kopstamp-liedjies tot hartseer bal-

lades. Hulle gaan draai ook 'n paar keer by die werke van N.P. van Wyk Louw.

Die feit dat al drie sangers bekend is vir hulle ongetemde stemme, vat nie weg van die broosheid en passie wat hulle growwe stemme uitbeeld nie. Dit is asof elkeen 'n deel van Frikkie in hulle het en hulle stemme maak dié karakter meer geloofwaardig.

Met 'n paar glase Uitkyk-wyn en die afwisseling van Frikkie se verhaal met die kunstenaars se meer bekende treffers, is die atmosfeer vir 'n uur en 'n bietjie op 'n gesellige en genotvolle vlak gehou.

COBUS ADRIAANSE

Photos: IAN McNAUGHT-DAVIS, SIYABONGA AFRIKA, MARGAUX PETERSON, JULIET MCGUIRE

 Saterdagoggend in Stellenbosch saam met...

Dana Snyman, Storieman

DANA SNYMAN is 'n doodgewone ou.

Hy kyk rugby ('n WP-man), drink J&B en soda en hy raak soms depressief. Dana het normale probleme soos selfoon batterye wat papraak en *chargers* wat hy by die huis vergeet. Dana het 'n nuwe *girl* en sy mis hom as hy uit Pretoria weg is.

Hy het begin skryf as misdadaverlaggewer by *Beeld*.

"Ek het begin joernalistiek swot omdat ek na die *army* nie eintlik geweet het wat ek wou doen nie. Ek was my hele lewe egter 'n groot koerantleser en besluit toe eendag om joernalistiek te loop by Pretoria Technikon."

"Ek het nooit voorheen geskryf nie en my opstelle op skool was nie juis *great* nie. Maar ek reken dit was 'n groter plan waarvan ek deel was. Ons is maar almal deel van 'n groter storie."

Ná *Beeld* het Dana vir tien jaar by *Huisgenoot* gewerk. "Ek het van my beste *trips* in 'n *Huisgenoot*-Toyota gehad. 'n Mens het nie 4x4's nodig om te reis nie. Weet jy, 'n mens kan nou al van Stellenbosch tot in Dar es Salaam, Tanzanië, met 'n teerpad ry."

Tans werk Dana vir die *Weg!* as reisjoernalis. "Bun Booyens, stigter en redakteur van *Weg!*, bel my eendag en vra my of ek vir hom sal kom skryf.

Selfs in my dae by *Huisgenoot* het ek al stories begin soek wat op ver en afgeleë plekke was. Die reisgogga het

my gebyt en die gevolg is dat ek van dag een af by *Weg!* is."

Dana het al twee versamelde bundels van sy stories, *Uit die binneland* (2005) en *Ander kant die scrap* (2006), gepubliseer. 'n Nuwe reisboek is vanjaar op pad.

"Ek wil graag langer stories vertel, maar ek kry net nie tyd nie." Sy gunsteling Afrikaanse skrywers is Chris Barnard en PG du Plessis. Engelse skrywers wie se boeke Dana lees is Raymond Carver en John Steinbeck. Hy sê egter hy sal nie sommer in Engels skryf nie. "Dis mos die taal van die vyand..."

In 2006 het Dana 'n toneelstuk geskryf. *Die uwe, Pottie Potgieter* was binne twee weke geskryf om die sperdatum vir die Aardklop-kunsteffes se voorleggings te haal.

"Frank Opperman bel my eendag en sê hy wil hê ek moet vir hom iets skryf. Ek dog toe, okay, hier's 'n kans, al het ek nog nooit voorheen 'n toneelstuk geskryf nie.

Ek het aanvanklik gesukkel om idees te kry. Ek het maar so op my bed gelê een aand toe ek om een of ander rede dink aan 143. Eenhonderd-drie-eneveertig werksonderhoude – dit was my eerste gedagte vir Pottie. Die res het maar gevolg."

Dana is vreeslik trots op die produksie en sê daar is 'n fliek op pad.

Hy vertel van mense wat hy raakloop. "Karakters moet die regte name hê. Ek

ontmoet eendag 'n ou met die naam Boos Britz. Hy sê toe vir my: 'Hoekom lag jy so? Kry jou tanne warm?'"

Dana vertel van die stories wat hy in sy kop rondra. "Ek luister maar eintlik ander mense se gesprekke af. Die mense vertel eintlik hulle eie stories."

Dana Snyman is 'n doodgewone ou. Hy hou van *Seinfeld* en hy kyk graag BBC en die History Channel op Dstv. Hy kan nie verstaan hoe mense enigins dink die Argus fietstoer kan in dieselfde asem as die Comrades-marathon genoem word nie. "Twaalfjarige dogtertjies ry deesdae die Argus!" sê hy half verontwaardig. (Dana self het al drie keer die Comrades voltooi.)

Hy is lief vir Afrikaanse musiek (hy is 'n groot Gé Korsten aanhanger), eet graag Woolworths-kos en koop sy klere by Mr Price.

Na ons geselsie van by die twee ure is dit moeilik om te glo dié man sê van homself dat hy nie eintlik 'n 'prater' is nie. Maar hy's reg, dink ek: Ons het nie gepraat nie, ons het gekuier.

JAMES STYAN

Foto: JAMES STYAN

Francois Toerien probeer snaaks wees

"Ek dink dis nogal snaaks," is Francois Toerien se rede vir nóg 'n Francois Toerien Show. Ná vier suksesvolle voorafgaande produksies, wat gesorg het vir 'n aantal Fleur du Cap-nominasies, is dit te verstane hoekom dié Francois Toerien Show, Die Groot Vyf genoem word. "Dis iets wat ek graag self sou wou kyk."

Sy woorde "daar's bietjie *nudity* in dié een," laat my regop sit. "Ons hardloop so bietjie kaal oor die verhoog," is genoeg rede vir 'n paar mense om die *show* te gaan kyk. Ek inklus.

"'n Mens berei jouself altyd voor as jy dink iets is kontroversieel, maar dit is nooit volgens kritici nie." Francois verwys nie net na sy wit boude in die *Francois Toerien Show* nie, maar ook na *Weg*. As regisseur van dié produksie (lees resensie op bl.3), wat tydens Aardklop aangewys is as beste produksie, berei hy homself voor vir die felste kritiek tydens vanjaar se KKNK.

Francois is kaalvoet en kaalvinger as ek hom by Bohemia kry. Waar daar eens iets blink aan sy ringvinger was, is dit nou kaal.

Francois het grootgeword op Stellenbosch waar hy aan Paul Roos Gimnasium gematrikuleer het en drama aan die universiteit kom studeer het. G'n wonder hy's vol lof vir die Woordfees nie.

"Dis 'n briljante program en daar is ruimte vir ordentlike drama, iets wat 'n mens nie sommer by enige fees kry nie. Die Woordfees is nie 'n bazaar nie, dit gaan oor die atmosfeer en dis vir mense wat hier bly." Wat lekker is vir iemand wat self op die verhoog rond-

hardloop (met én sonder klere) is dat bywoning tydens die Woordfees altyd goed is, sê Francois. Hy voel "spesiaal" want die mense "wil teater kom kyk".

As iemand wat 'n paar jaar gevry het na televisiewerk, insluitend drie "onsuksesvolle episodes" van 7de Laan, dink Francois hy is nou oud genoeg om dit weer kans te gee. "Ek was maar 27 toe ek by kykNET begin het, en dit was bietjie jonk.

"Teater is meer *hands-on*. Televisie kan maar kak wees. Jy is heel laaste in die ry as dit by TV kom. Dis 'n gemaksugtige bedryf." Ten spyte hiervan wil hy probeer om die Francois Toerien Show te *adapt* vir die *blue tube*. "In Afrikaans werk sketskomedies egter nie so goed nie. Dis iets wat die *Brits* reggekry het maar ons nog mee sukkel."

Die Groot Vyf sluit sketse uit die vorige vier *shows* in, so as jy al een gesien het behoort jy hier en daar 'n paar te herken. Ruda Landman maak ook haar verskyning saam met 'n "*hectic* ginekoloog" wat gespeel word deur Altan Ungerer. Lorraine Burger is 'n Russiese uitruil-laerskoolleerder wat almal uitklop tydens die jaarlikse atletiekbyeenkoms; Ester von Waltsleben sing "Drome" van haar debuutlangspeler *Drome* en Martelize Kolver gee raad aan 'n kliënt wat by 'n plaaslike inkoopentrum omkap. Die groot vyf akteurs het dit weereens reggekry om die Stellenbosse gehoor te laat skatlerlag en behoort op Oudtshoorn dieselfde te doen. Maar dis moeilik, meen Francois: "Dis moeilik om snaaks te wees as jy nie snaaks voel nie."

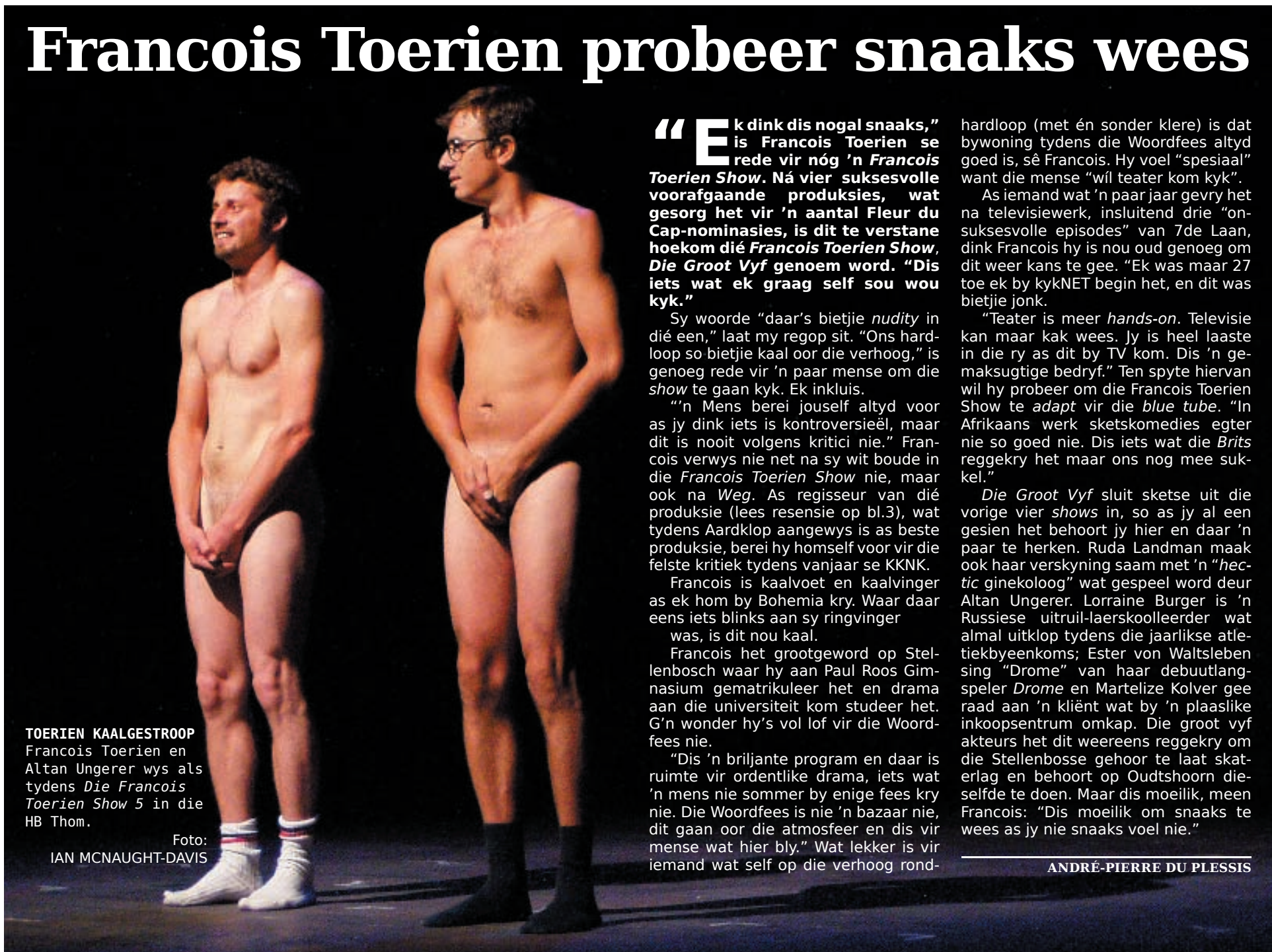
ANDRÉ-PIERRE DU PLESSIS

TOERIEN KAALGESTROOP

Francois Toerien en Altan Ungerer wys als tydens *Die Francois Toerien Show 5* in die HB Thom.

Foto:

IAN MCNAUGHT-DAVIS

Magiese landskapmanipuleerder

feeskunstenaar

GINA SCHREUDER gesels met **STRIJDOM VAN DER MERWE**

As 'n mens na die Oude Libertas amfiteater in Stellenbosch ry, sal jy dalk op pad die landskapkunstenaar Strijdom van der Merwe se nuutste kunswerksien. In die groen wingerd waai honderde geel hande. Applous. Jy kyk, kyk weer. Want hierdie besondere Van der Merwe is 'n meester om die natuur en die omgewing in iets magies te verander.

Kegelvormige sandspirale op 'n skoongewaste strand. Rooi lapsirkels soos druppels bloed in die middel van 'n dorre Karoolandskap. Strijdom, liefhebber van minimalistiese lyne, gefassineer deur die natuur, kan die alledaagse in 'n organiese kunswerk omskep. Die ontwerpe, uit takke of klip geskep, word gelos en weer deur die elemente te-ruggeëis. As die enigste voltydse landskapkunstenaar in Suid-Afrika is Strijdom 'n besige man. Altyd op pad na 'n eksotiese bestemming om daár die natuur te manipuleer of iets ongewoon op 'n voorheen alledaagse plek te los. Namibië.

Japan. Noorweë. Die Taalmonument in die Paarl.

Ná die Woordfees, waarvoor hy die plakkaat ontwerp het en in die produksie *Volksmond* (sien resensie op bl.5) te sien is, doen hy 'n installasie by die Rooiberg wynkelder en dan is dit KKNK toe. Strijdom ontwerp vanjaar 'n installasie wat in Gaerin Hauptfleisch se toneelstuk *Stoot* gebruik gaan word. "Ons het laasjaar *Trek* gedoen... hierdie jaar doen ons *Stoot*". Hy giggel ondeund.

Die kommersiële sy van Strijdom se werk behels geskenkaartjies, 'n glansboek (*Sculpting the Land*) en natuurlik beperkte afdrucke van sy werk. Hy sê hy benader die reproduksie van sy werk soos 'n kunstenaar wat etse maak. Daar word dus net 'n sekere hoeveelheid getekende foto's van 'n werk verkoop.

"Dis romanties om te sê ek maak nie goed wat permanent is nie, maar as ek nie 'n foto geneem het om dit te dokumenteer nie, is dit vir my *useless* om dit te maak. Ek sukkel om vir mense te laat inkoop op die gedagte dat hul iets koop

wat wel bestaan het. Jy koop 'n herinnering."

Strijdom word geïnspireer deur die werk van William Kentridge ("Ek het geweldige waardering vir sy werk. Ek dink hy doen wat ek probeer doen.") en Jeremy Wafer ("Hy doen ook landskappe, maar met 'n politieke boodskap."). Dié oud-dosent in grafiese kuns aan die Universiteit van Stellenbosch sê die *rat race* is nie vir hom nie, alhoewel hy baie gedissiplineerd en volgens 'n streng daaglikse roetine werk. Hy het die akademie verlaat ná hy een middag by sy kantoorvenster uitgekyk en gesien het hoe munisipale werkers 'n sloot in die teerpad buite grawe. Hy was dadelik jaloers, want "hulle kon fisies aan die wêreld daar buite verander. Dit het fantasties gelyk. Die feit dat ek soos 'n sekretaressie die heeldag voor 'n rekenaar moes sit, het my gevang."

Landskapkuns is vir Strijdom 'n interaktiewe ervaring. Hy droom van toneelstukke waar water van die verhoog af tussen die gehoor deur vloei. "Dis nie

soos 'n prentjie teen 'n muur nie. Landkuns is 'n ervaring. 'n Mens betrek al jou sintuie."

Strijdom is 'n boorling van Gauteng, maar bly al vir 27 jaar op die groen dorp wat hy sê "nog te wit is". "Soms sien ek mense in Stellenbosch stap wat saam met my geswot het, dan dink ek: 'Hemel, het hierdie ou nooit vordering in die lewe gemaak nie?' Dan onthou ek hoe lank ek al hier bly..."

Die man wat deur padlyne en dreingate gefassineer word, wat al 3000 rooi papierbootjies op die taalmonument gepak het, verduidelik stadig en geduldig vir my hoe hy die sandkegels op die strand gebou het. Ja, ek is gefassineer deur die presisie en perfeksonisme daaragter, deur die lyne en ontwerp. Maar wat 'n mens aangryp en dwing om na Strijdom van der Merwe se werk te kyk, is die feit dat hy uit niks uit iets skep.

'n Genesis in 'n woud of op 'n strand wat weer deur 'n ander, groter krag weg gevee word.

Blues en Jazz maak Sondag 'n feesdag

SUNDAY BLUES & AL DAAI JAZZ
Met o.a.
die Soweto String Quartet
Jan Marais Park

Ná 'n week se feesvieringe, het die Woordfees Sondagaand op 'n hoogtepunt tot 'n einde gekom. Die keuse om *Sunday blues & al daai jazz* op die laaste dag van die week te hou, het egter vir 'n paar onvoorsiene struikelblokke gesorg.

Met duisende mense op 'n tog verby die Jan Marais Park om na Angus Buchan, van *Faith like Potatoes*-faam by Coetzenburg te gaan kyk, het die blues- en jazz-musikante gelyk soos die *Rock*-musikante van ouds wat onskuldige kinders uit die kerk uit probeer hou.

Die natuurreservaat was die ideale plek om die konsert aan te bied, met die bome en uitsig oor die Stellenbosse berge wat die ideale atmosfeer geskep het vir 'n Sondagmiddaguitstappie. Die gehalte van musikante by dié fees was ook meer as waarvoor die gemiddelde feesganger in die Wes-Kaap kon vra. Met professionele klank en beligting, kon die ongeveer 300 mense in die gehoor hulle verlustig aan 'n skouspel van vooraan-

staande Suid-Afrikaanse blues- en jazz-musikante.

Die aand het begin met die *folk bluegrass* klanke van Bonekey, die Johannesburgse groep wat vir die afgelope jaar gehore dwarsoor die land vermaak met hulle plat op die aarde styl. Met tradisionele instrumente en 'n sterk vrouestem aan die stuur van sake, het hulle die skemergehoor deeglik vermaak.

Die volgende groep was Delta Blue. Met hoofsanger Gerald Clark op die voorraand van die vrystelling van sy Afrikaanse solo-album, was dié groep behoorlik aan die brand. Met die sakende son en ten spyte van kerkgangers van sekere gemeentes wat kom protes aanteken het oor die geraas, het Delta Blue die gehoor opgeswee om hulle piekniekmandjies leeg te maak en om die Sondagaand in 'n volgende rat in te skuif.

Volgende aan die beurt was die gesoute jazz-klanke van die ESP Band. Hulle kom van Idasvallei en is al ou hande op die Stellenbosse musiektooneel. Hulle het 'n *smooth-jazz* benadering tot hul musiek en die polsende ritme van hulle liedjies het die die eerste dansende gehoorlede op hul voete gehad.

Soos die lang skaduwees in die aand se donkerte gesmelt het, het die internasionaal-erkende Tucan Tucan die verhoog betree. Met 'n unieke musiekstyl wat Kubaanse jazz, Latino en Salsa meng met Afrika-jazz, het dié *band* die hele gehoor in vervoering gehad. Frank Paco, die gerekende tromspeler wat die groep lei, gee die toon aan vir spontane gehoordeelname terwyl die res van die groep elk 'n belangrike komponent van die unieke klank uitmaak.

Na 'n kort pose waarin die seremoniemeester, Neil Sandilands, 'n roerende bekendstelling gegee het, betree die sterre van die aand, die Soweto String Quartet, die verhoog.

Ná 29 jaar saam geniet dié groep steeds internasionale erkenning en is hulle optrede uit die boonste rakke. Die drie Khamese broers, saam met hulle "brother from a different mother", Mak Mnguni, is meesters in die kuns van om gehore te bekoor en het dit presies gedoen. Hulle beweeg moeiteloos tussen klassieke en kontemporêre werke en dit is veral hulle weergawe van die *7de Laan* temalied wat die hardste applous ontlok het.

Met Maandae wat deesdae al blouër

JAZZ MAAK VIR BOETIE BANG 'n Seuntjie like dit niks.

Foto: IAN MCNAUGHT-DAVIS

raak, wens 'n mens dat Sondae-aande meer soos die *Sunday blues & al daai jazz*-aand kan wees.

Goeie musiek, goeie weer en 'n geesdriftige gehoor is 'n gesig wat 'n mens nie genoeg in Stellenbosch sien nie.

COBUS ADRIAANSE

ALL SHOOK UP Sophi Ngidi (extreme left) is the choreographer of "Masande". Ngidi and Sharon Katz (right with guitar) were the coordinators of the Kayamandi Music Festival.

Photo: SIYABONGA AFRIKA

Masande: multi-cultural showcase

KAYAMANDI MUSIC FESTIVAL
With Masande
Ikhaya Trust Centre, Kayamandi

On Saturday morning, the Ikhaya Trust Centre in Kayamandi came alive to the wonderful sound of music, which was presented by the musical group, Masande. Masande is an initiative that is being supported by one of Stellenbosch's most prominent companies, Distell.

Sharon Katz, the original planner of The Peace Train, travelled to Stellenbosch in August 2006 to launch this project. The Peace Train consists of members from different races and cultures, who during the early 1990's, took the country by storm with their performanc-

es. To date, they have received rave reviews and global recognition. They encouraged people of all races, cultures, ages and political affiliations to put their weapons aside and prepare for a peaceful transition into democracy.

The aim of this musical initiative was to focus on youth development by showcasing a musical which reflects the cultural mix in the new South Africa.

Katz held auditions and the workshops focused on social skills, leadership and the management of a band and its finances. This is how Masande was born, with the name meaning "new beginnings" or "expansion".

Saturday's event was a follow up of last year's workshop. According to Katz, "music is a universal tool that everyone understands".

The event was attended by mostly foreigners, including members of the Dutch band Spinvis, and some locals coming out to support the band.

These women have powerful voices, and they sing about issues that are relevant to society. Some of the issues covered in Saturday's performance included unemployment and the promotion of peace among everyone.

The Arts and Culture Coordinator of Distell, Irma Albers, was thanked for her service and commitment towards Masande.

Being part of this group has given the ladies new hope and has changed their lives. Their love for music comes through in their performance, with huge smiles on their faces. Katz thanked Albers "for believing in us and helping the

group to realize their potential".

The performances are multilingual, and the one that drove the audience totally crazy was a song written by Katz and Shophi Ngidi, the group's choreographer.

The song is about loving the new South Africa and how the country is blessed with different races and cultures. This song, like most of their other performances, was performed in English, Afrikaans and Xhosa.

The group has been performing all over Cape Town.

One of their highlights this year was performing at the Fleur du Cap Theatre Awards that were held on 4 March at the Artscape Theatre.

JOCELYN UITHALER

Laurinda en Zanta vertel 'n sameloop van stories

SAMELOOP
Met Laurinda en Zanta Hofmeyr,
David Klassen en Schalk Joubert
Fischer-saal, Konservatorium

Die blou ligte, die eensame swart klavier in die verste hoek. Alles en almal wag vir die niggies Laurinda en Zanta Hofmeyr om op die verhoog te verskyn in die nuwe musiekproduksie, Sameloop.

Sameloop is die gesamentlike produksie van die Hofmeyr-niggies, albei musikante in hul eie reg. Hulle is vergees deur David Klassen op dromme en Schalk Joubert op baskitaar.

Van die eerste somber vioolstryke is dit duidelik dié is 'n ander soort vertoning.

Laurinda, 'n kontemporêre sanger, skep betowering met haar toonsettings van gedigte. As jy nog nie gedigte gelees het nie, sal jy ná dié vertoning in die verste, diepste hoek van Protea Boekwinkel gaan soek vir stofbedekte digbundels. Laurinda se stem het 'n naakte eerlikheid, gestroop van al die pretensies en clichés wat te dikwels hedendaagse Afrikaanse musiek oorheers.

Zanta, wat naam gemaak het as een van Suid-Afrika se top-violiste, verras self met haar sangtalent.

Saam-saam vertel dié twee intieme familiestories. Hul verskillende musiekstrome begin saamvloei in 'n somtyds intense, somtyds lighartige vertelling van hul ryk familiegeskiedenis. Hul gemaklikheid op die verhoog spruit grootliks uit hul verhouding met mekaar – tussen hulle is daar geen versperings of geheime nie.

Só maak hulle die gehoor deel van hul verlede. Die stories word vertel in 'n tradisionele vertelstyl – verweef met prosa, digterlike teks en sang. Klassen en Joubert dra by tot 'n speelse verhouding op die verhoog. Dié kunstenaars geniet die maak van musiek ten volle.

Tog voel dit somtyds asof Klassen en Joubert inbreuk maak op dié niggies se intieme verhaal – asof hulle nie saam uit die huis uit moet praat nie. Ongeag

Laurinda Hofmeyr

Zanta Hofmeyr

Foto's: IAN MCNAUGHT-DAVIS

die prag van die komposisies sou die vertoning egter sonder die baskitaar en dromme verval in 'n monotoniese ritme. Die hoogtepunt is verseker die verwerking van Eugène Marais se "Dans van die Reën".

Die gehoor is meegesleur en die kunstenaars ook – later sing al vier op die verhoog saam. Die grootsheid van die talent in die ensemble lei tot 'n wonder-

like bombardering van klank en oomblikke van onverwagte bekoring.

Sameloop is hoe Laurinda en Zanta hul familie onthou. Herinneringe word verewig in 'n samevoeging van verskillende klanke wat bly klou lank na die klavier weer eensaam agtergelaat word.

ROZANNE ELS

Schools 'still ruled by fear'

VERLORE LIEFDE VIR DIE LAT
Jannasch Hall,
Conservatorium

“Two wrongs don't make a right.” Albertus Duba, chairman of the Western Cape Representative Council of Learners (WCRSL) said this while speaking out against the use of corporal punishment in schools. He was part of the panel speaking at a public forum titled *Verlore liefde vir die lat*.

The forum, which discussed the case for and against the use of corporal punishment in schools, was well presented by Rudi Buys, spokesperson for the Western Cape Youth Commission and the convenor of the *Woordfees* forums.

Sorely lacking though, was a representative with a pro-corporal punishment stance. Pastor Errol Naidoo, spokesperson for Every Nation Church, was meant to present the case for corporal punishment but could not attend after being hospitalised. The organisers made no alternative arrangements – consequently the argument was very much biased, in favour of the abolishment of corporal punishment.

Duba presented his argument first and spoke mainly on the negative effects violence (in the form of corporal punishment) would have on future generations. He named corporal punishment as a short-term way of solving problems. “Schools should aim to facilitate confident citizens of tomorrow – and this does not include corporal punishment.”

Interestingly, he referred to the Xhosa culture's thinking on corporal punishment and said that a “change of mindset” is needed. Lungisa Mzizana, the

representative from the South African Students Congress (SASCO), adopted a similar stance to that of Duba. He added that although the youth of today are aware of their rights, they do not know what their responsibilities are.

The third speaker, Gillian Cohen, of the Parliamentary Human Rights Commission, said that the issue of corporal punishment was as much of an issue in society as abortion and the death penalty. Using a popular line of argument, she said that the idea of corporal punishment (also known legally as “reasonable chastisement”) was brought to South Africa by the British and was once used by husbands to “discipline” their wives. When this statement drew expressions of indignation from the audience,

Cohen proceeded to ask why then, was it so “utterly acceptable to administer corporal punishment to children – who were far more vulnerable”. She concluded by saying that we “need to join together as an entire nation” to end corporal punishment.

There were a varied range of responses from the audience. One speaker said that “a lack of discipline and values have resulted in a tsunami of violence”. She also mentioned that studies have proven that people don't want to become teachers because they do not want to be faced with the “chaos in schools”. Another respondent, a teacher from the Netherlands who has been teaching in South Africa for the past four years, said he was shocked when he saw the use of corporal punishment in schools. In his opinion, a teacher should control children by holding them captive with his/her talent for teaching (and subject knowledge). He also saw good teaching material as

“We ‘need to join together as an entire nation’ to end corporal punishment.”

TO SPANK OR NOT TO SPANK Speakers convened at the debate about corporal punishment. Photo: SIYABONGA AFRIKA

being essential to having well-behaved learners. “*Het riet kan niet*” (no more caning), was his closing remark.

Another teacher said that the importance of the issue of corporal punishment was comparable to the energy crisis and alternative means should be urgently sought. He suggested competitions as motivation to get positive behaviour from learners as an alternative to corporal punishment. He said that “the time when schools were ruled by fear is gone”.

A teaching student said that although she was worried about the lack of discipline facing her in the classroom, she would not use violence to combat disobedience. Sanette Nowers, Head Mistress of the Bloemhof Girls High School in Stellenbosch, said that a move away from upholding order in the classroom with rules and fear should be made. Instead, values such as respect and integrity should be upheld.

Jan-Jan Joubert, parliamentary corre-

spondent for Media24, ended the debate by commenting on the issues raised in the discussion.

He described the forum as “a painting without much of a frame” and said that not enough effort was made by the panellists to discuss alternatives to corporal punishment. I feel he attacked scripture somewhat unfairly, (quoting from Proverbs 22:15 and 19:18) for its endorsement of corporal punishment.

This would have been totally acceptable had there been a member of the panel present to defend the pro-corporal punishment stance. Without the presence of a knowledgeable panellist, it was easy to quote the bible out of context.

Despite this, it was a very valuable forum and as one commentator said, “more discussions like this are needed” to address the issues currently facing the education system.

SIMONE GREGOR

Paganisme en Christendom ontmoet in diskoers

WAAR'S DIE TOWERJAS? Me. Lindy-Lea Prince van die Wikkan-tradisie.

Foto: IAN MCNAUGHT-DAVIS

LIEFDE EN GELOOF LOOP SAAM
JC de Wet-Saal
Ou Hoofgebou

By die finale debat van die Diskoersreeks is die vraag gevra of geloof en godsdiens nog 'n rol te speel het in vandag se onseker samelewing, en of geloof die toets van tyd sal deurstaan.

Met behulp van verteenwoordigers van drie vlakke van die godsdiensspektrum het die antwoorde taamlik interessant geraak.

Die AGS-kerk is verteenwoordig deur dr. Izak Burger, terwyl me. Lindy-Lea Prince van die Wikkan-tradisie haar perspektief gedeel het. Prof. Nico Koopman, 'n teoloog verbonde aan die Departement Teologie van die Universiteit van Stellenbosch, het ook interessante feite gedeel.

Prince het veral gefokus op die aard van paganisme en die tendens van nuwe belangstelling in die dissiplines van spiritualiteit en selfhelp. Sy het beklemtoon die negatiewe konnotasie wat sommige Suid-Afrikaners nog aan paganisme heg, is ongegrond en dat paganisme geen-

sins satanisme of heksery behels nie.

Deur te kyk na die nuwe belangstelling van veral jonger mense in spiritualiteit, glo sy dat daar in die toekoms miskien wegbeweeg sal word vanaf godsdiens en strenger kerke, maar dat daar steeds verligting sal kom in meer spirituele vorme van geloof. Sy voel verder dat met 'n groter bewussyn van “wie ons is” en “hoe ons pas in die heelal”, sal alternatiewe gelowe soos paganisme verseker dat daar 'n vorm van geloof in die toekoms oorleef.

Burger het klem gelê op die feit dat die Christendom besig is om te groei in verskeie nasies.

Dié groei in godsdienstigheid vind volgens hom veral plaas in derdewêreldse lande, terwyl mense al minder kerk toe gaan in “ryker” lande. Vir dié tendens het hy 'n paar redes gegee, soos dat mense wat in politieke en ekonomies onstabiele plekke en tye leef meer geneig is om hulself te wend tot godsdiens en kerke as mense in stabiele en bevoorregte omstandighede.

Een van die kwessies wat ook aange- raak is, is of daar in 'n samelewing, waar geweld onder die vaandel van godsdiens

gepleeg word, nog plek is vir godsdiens. Burger voel dat fundamentalisme die “vrede wat godsdiens veronderstel is om aan die aarde te bring” onnodig versteur, maar die feit dat “godsdiens ook siek raak” nie die toekoms van godsdiens in die gedrang moet bring nie.

Burger sê dat hy nie die “geringste twyfel” in die voortbestaan van kerke het nie. Hy glo wel dat godsdiens in die toekoms “anders sal lyk”, maar dat godsdiens tot aan die einde van die mensdom sal bestaan. “Dit kan nie anders nie, dis myns insiens inherent deel van mense.”

Die diskoers het die vroeë goed beantwoord, maar dit sou miskien meer kon bereik as meer antwoorde en stemme gehoor kon word, as meer opinies van verteenwoordigers van nog ander godsdiens of selfs net denominasies aangehoor kon word.

Volgens die twee instansies wat wel verteenwoordig was, is die pad wat geloof in die millennium moet loop nog lank.

ANRI VAN DER SPUY

Galgut and Ashby in discussion

TIME PIPS
With Damon Galgut
and Nicholas Ashby
US Art Gallery

Upon arrival at the US Art Museum in Dorp Street, all that could be seen through the closed glass door was a man in overalls hard at work sanding the floors. Surely this wasn't right? According to the Woordfees programme, Nicholas Ashby, author of *Time Pips*, and Damon Galgut, winner of the Commonwealth Writers Prize, were meant to have a discussion here. The only other hope was to join the other annoyed-looking people speed walking to the US Art Gallery in the hope that we would find what we were looking for there. Thankfully our trek was rewarded.

Damon Galgut and Nicholas Ashby, who have known each other since their university days, still have quite a lot to do with each other. When Galgut proposed that the discussion would take place in the form of an interview with Nicholas Ashby, the audience had the opportunity to gain a good understanding of Ashby's creative thought processes, inspirations and experiences. Ashby wrote *Time Pips* at a very leisurely pace – taking a whole twelve years to complete it.

At the time the book was started, he was living in New York and "learning how to use a computer". He was an actor with not much to do, and "just started a story" to "entertain himself". Galgut asks Ashby how it happened that he "just started a story". Ashby said that the birth of new South Africa started many new stories and that he wanted to be part of the discussion.

Instead of starting off with a definite story, a slow build-up, centred upon the

TIME PIPS Nicholas Ashby talks to Damon Galgut about his book (seen in the background) Photo: JULIET MCGUIRE

main character's father and the idea of an apology being needed, was the starting point of the book.

The issue of apology was based on the question on all South Africans' minds after apartheid: "when would there be an apology for apartheid?"

Upon Galgut's observation that *Time Pips* recalls none of the nuances associated with other apartheid novels, Ashby admits that he is not very familiar with other South African texts set in the apartheid era. While researching Anglo-Boer war writings, Ashby found out that soldiers were also sent to Madagascar – and this is where Matthews Marambara-Frazier, the main character, finds himself.

In *Time Pips*, Ashby has conceived a range of characters who are totally unconventional and defy the worn-out stereotypes used in other South African novels. Sterling Buthelezi, quasi-religious leader and first African aviator, is one of these. It seems that part of Ash-

by's success in creating multi-layered characters is his meticulous attention to detail – and his very thorough research. For Sterling's fascination with aviation, Ashby went to the New York library to find out more about African aviators. Although he found out much about African American aviators, he is yet to find out who the first African man in the skies was.

Another issue addressed in *Time Pips* is money – and the destruction it causes in society. It is obvious that Ashby is bothered by the power that money exerts over society – he tells of how millions of people "slave for very little money and nothing ever gets better". It is this concern that is addressed in *Time Pips* when a whole pile of money is burnt.

Ashby seems to be a true nomad, and has visited countries such as Taiwan and even Sudan (at the impressionable age of 22). Galgut asked if Ashby would ever feel comfortable writing about cultures other than his own.

Even after spending two years in Taiwan, he says he wouldn't and identifies much more with local cultures. Having spent a considerable amount of time in India himself, Galgut added to this that the more he learns of a culture, the more he realises how unfamiliar he actually is with it. Ashby agreed with this and said that he sometimes wonders: "who am I to try and help introduce the rest of Africa to our country?"

Although not a political novel, Ashby describes *Time Pips* as translating politics into the characters' lives and emotions. In response to a question from the audience, Galgut says that sometimes writing a story is a "leap of faith" that writers have to take.

Clearly, this leap has paid off for both Ashby and Galgut. Galgut's next novel is, as he says, "on the brink of being delivered to publishers" so fans do not have to wait too long.

SIMONE GREGOR

Passievolle Woordfeeshart

Skrywersgala 2007
Met o.a. Wilma Stockenström, Hennie Aucamp, Grethe Fox en Laurinda Hofmeyr
HB Thom Teater

Die Skrywersgala was Vrydagaand die passievolle hart van die Woordfees. Juanita Swanepoel het die samestelling en regie van die produksie behartig. Digkuns en woorde het deurgaans die bloed in Skrywersgala se are gevorm, met akteurs en skrywers wat gedigte voorgelees het en musikante wat getoonsette gedigte gesing het.

Laurinda Hofmeyr, bekend vir haar atmosferiese toonsettings en haar ewe bekende niggie, die violis Zanta Hofmeyr, het die gehoor meegevoer na die liefdeslandskap met Breyten Breytenbach se gedig "die reis".

Die sanger Riku Latti en die akteur Chris van Niekerk het ook 'n innoverende kombinasie gevorm. Hulle het onder meer grepe uit hul opkomende KKNK-produksie, *Die Burg van Hertog Bloubaard*, gelewer.

Van Niekerk se voorlesing van Harry Kalmer se "My Skotland" en dramastudent Mervin-Lee Beukes se voorlesing uit Loit Söls se "Ek missie Ses", het herinner aan die ironie van vaderlandsliefde.

Met 'n tong wat haar woorde so soepel kan vorm soos haar pen, het die bekroonde digter en aktrise Wilma Stockenström haar eie werk voorgelees.

Haar gedig "Die Eland" lê 'n Boesman-kunstenaar se liefde vir sy onderwerp bloot. Ook Laurinda Hofmeyr se getoonsette weergawe van Stockenström se "Liggeel dae" het die gehoor herinner dat 'n hart geheg kan raak gewone dinge.

Met 'n nuwe kortverhaal oor 'n "lelik-erige plattelandse meisie", Orpa, wat by 'n begrafnisondermemer werk, het Hennie Aucamp die gehoor in die palm van sy stuitige hand gehad. Orpa vind liefde in die arms van 'n ou wewenaar wat effens té dikwels vir sy vrou se graf gaan ruikers koop.

Die Vlaamse digter, Luuk Gruwez, het die gehoor in sy woordweb vasgespin met voorlesings van sy gedigte oor 'n geliefde met kanker, 'n ouma wat sterf op die platteland en 'n waarskuwing aan jong meisies om liefis nié met digters te trou nie.

Ander hoogtepunte op die program was die optrede van die digter Loit Söls en voorlesings deur Grethe Fox.

Die multimedia-komponent het grootliks bestaan uit beeldmateriaal wat deur Gustav Malan saamgestel en as agtergrond op 'n skerm geprojekteer is. Die foto's van uitgestrekte Suid-Afrikaanse landskappe, spinnerakke en windpompe was simplisties en daarom doeltreffend.

Dit het, sonder toertjies, die woorde en musiek toegelaat om hoofsaak te bly.

RIËTTE GROBLER

VOORLEESVREUGDE Grethe Fox was een van die voorlesers.

Foto: SIYABONGA AFRIKA

'n Middag met Toast, bier en Dana

BAKKIES, BIER, BRAAIVLEIS EN REIS
Met: Johan Bakkes, Toast Coetzer,
Dana Snyman en Jaco Kirsten
Bergzicht Heerenhuys

Bakkies, Bier, Braaivleis en Reis het die gehoor die geleentheid gebied om vier van Suid-Afrika se bekendste reisskrywers se geselsery af te luister. Dié kuiersessie is voorafgegaan met boereworsrolle en bier in die skadu van 'n tent in die tuin van die Bergzicht Heerenhuys.

Toast Coetzer (TC), reisskrywer vir *Weg!* en *Go!*, was die gespreksleier. Dana Snyman (DS), bekende reisskrywer vir *Weg!*, Jaco Kirsten (JK), assistent-redakteur van *Top Car*, en Johan Bakkes (JB), skrywer, akademikus en swerwer het deelgeneem.

TC: Ons gaan vandag eenvoudig praat oor reis. Johan, wat was die laaste trip waarop jy gegaan het?

JB: Ek is Namibië toe. Ek het Duin 7 gaan uitklim. Ek vertrek oor drie weke Moskou toe waar ek 'n bietjie gaan stap in Siberië en ek moes oefening kry. Die naaste gletserige plek wat ek aan kon dink was toe Duin 7.

TC: Seker maar die duin uitgeklim met sakke vol ice-packs... Só, Siberië? Gaan jy alleen? Hoe kies jy jou reisgenote?

JB: Ek hou daarvan om alleen te reis. Dis net makliker alleen – jy hoef nie 'n hotel oop te vang nie, jy kan maar langs jou bakkie slaap. Dit hang egter af van wat jy doen en waar jy gaan. Party plekke is

net te gevaarlik om alleen na toe te gaan. Daar gaan byvoorbeeld vier ouens saam Siberië toe, maar daarna stap ek alleen in Mongolië en China.

DS: My oupa was ook in Rusland. Hy het altyd vertel hy het in Siberië se snuifmyne gewerk. Later het hy in 'n stokperdjie-fabriek in Moskou gewerk.

TC: Almal reis maar op verskeie maniere. Sien julle alle reisvorme as reis – stap/vlieg/ry ensovoorts?

JB: Reis is reis, maak nie saak hoe nie. Dis die idee van 'n nuwe plek. 'n Vreemde plek. Ek is self 'n stapper, maar daar is vir my min dinge so lekker soos om op 'n lughawe te sit.

JK: Daar's iets magies aan reis. Veral aan die voorbereiding. Daardie oomblik wat jy wegry by die huis en daai gevoel kry van "hier gaan ek nou". Die lewe is 'n lied – totdat jy by die grenspos kom.

TC: Tandeborsels maak hulle ook nie meer soos in die ou dae nie. Hulle buig baie verder as in die advertensies. Julle het seker al baie reistips opgebou deur die jare? Wat pak julle in?

DS: Daar's nie 'n dorp in die land waar ek nog nie 'n tandeborsel vergeet het nie...

JK: Ek reis graag per motorfiets, so ek kan maar min dinge inpak. Maar een geheim is klere wat vinnig kan droog word. Ek het juis sulke lekker onderbroeke wat ek by Woolies gekoop het wat vinnig droog word.

TC: Johan, is daar iets wat jy altyd eerste inpak? Iets wat jy nooit by die huis los nie?

BAKKES WEET HOE Johan Bakkes sluk 'n koue bier op 'n baie warm dag af by Bakkies, Bier, Braaivleis en Reis. Foto: JULIET MCGUIRE

JB: Wel, soos ek gesê het, ek stap graag. En ek stap ver. So ek kan maar net 'n paar goed op my rug dra. En hoe ouer ek raak, hoe minder dra ek.

Maar as daar nou een ding is: Ek kan nooit gaan sonder 500ml whiskey per nag nie. 'n Mens moet fyn beplan as jy tien dae se drank moet saamdra.

TC: Soms reis 'n mens maar ver en sit lank in die kar

of die vliegtuig. Vat julle soms 'n afdag?

DS: Ek het eenmaal nege dae gery van Pretoria af Nelspruit toe.

JK: Wel, een rede hoekom 'n mens reis, is dat dit lekker is.

DS: Dit is hel!

JK: Dis hel. Jy't tydsbeperkings, jy moet 'n storie skryf, jou redakteur is op jou nek. Natuurlik is selfone een groot nadeel van reis. 'n Mens kan nooit regtig

meer wegkom nie. As 'n mens deesdae ry van die Kaap tot in Kaïro, is daar net drie plekke langs die pad waar 'n mens nié selfoonopvangs kry nie.

TC: En al drie plekke is naby Colesberg...

JB: 'n Sel het darem sy voordele ook. Ek kon eenmaal my sel uithaal in Ethiopië om my testament uit te sort.

TC: Jaco – 'n testament – dink jy ooit daaraan? Ek het al gesien jou vrou se telefoonnommer is op jou motorfiets geskryf.

JK: Ek hou maar daarvan om voorbereid te wees.

DS: Soos die onderbroeke...

JK: Soos die onderbroeke. Ek is egter een van die min ouens waarvan ek weet wat dit eintlik doen – die naam en besonderhede op my motorfiets.

TC: Is daar 'n verskil tussen ver en naby reis?

JB: Dis maar in 'n man se aard. Julle reis vir 'n lewe. Ek reis om te lewe. As ek die pad vat, moet dit 'n wye pad wees. En ek reis lank – maande op 'n slag – so

ek gaan ver. Ek het 'n behoefte om te wees waar min mense al was.

TC: Jaco, hoekom is Afrikaners so lief vir reis? En hoekom soek ons aliewig om alleen te wees?

JK: Afrikaners was maar nog altyd pioniers. En ons voorouers was lief vir reis – anders het ons almal dalk vandag nog in Holland of iewers gesit. Hier is ons ook gelukkig om die oop ruimtes te hê – hulle het dit byvoorbeeld nie in plekke soos Europa nie. Ons raak maar gewoon aan die ooptes en die spatie en min mense.

TC: Nou maar waar gaan julle as julle alleen wil wees?

JB: Woestyn toe. Die Namib. Waar jy so eensaam raak jy word gatvol vir jouself.

TC: Jy sit naderhand en probeer jou skaduwee toegooi met sand...

JK: Dis een ding van motorfietsry vandag – daar's deesdae te veel van ons.

TC: Dis nogal iets waaraan ek al gedink het – 'n mens kom op hierdie afgeleë plekke, byvoorbeeld Nelspoort. Daar bly net 700 mense en hulle is ook al mense wat weet van die plek. Dan gaan skryf ons daaroor en die volgende keer as ons daar kom, is daar nóg 700 mense in hulle 4x4's en double cabs.

JB: Ons moet eintlik stilbly oor sulke plekke ja...

TC: Wat's die moeilikste ding van lank reis? Wat doen julle as julle weer terugkom by die huis?

DS: Die skuldeisers wat wag... en ek het al twee *girls* verloor. Albei het gesê ek is anders toe ek terugkom.

JK: My hond knor soms vir my en my vrou stuur my stort toe. Dit vat maar so 'n halwe dag om weer in te skakel.

TC: Gelukkig is jou hond maar klein – soos 'n sleutelhouer...

JB: My kinders het al vir my oupa gesê. Ek beplan maar my volgende *trip*.

DS: Ek kan nie langer as twee weke aanmekaar by die huis sit nie. Na die elfde aand ry ek sommer Warmbad of Bronkhorstspuit toe. (Ek bly in Pretoria.) Ek wetie – dis maar iets aan my.

TC: Daai krielrigheid is altyd daar...

JB: Dis die miere in ons bloed.

JAMES-BRENT STYAN

REISKLETS Dana, Jaco, Johan en Toast kuier saam na al die toerpraatjies.

Foto: JULIET MCGUIRE

UITGANG

Photo: IAN MCNAUGHT-DAVIS

Meer as 90 aspekte van die liefde by fees ontgin

Waar die hart van vol is...

“Die fees het ongelooflik en bo verwagting gegroei. Dit het groter en meer suksesvol geword en het werklik ’n niche gevind in Suid-Afrika.”

Dit is die woorde van mnr. Theo Kemp, projekbestuurder van die agtste Woordfees wat die afgelope week op Stellenbosch plaasgevind het.

Dié fees, wat fokus op letterkunde en kuns, is aangebied deur die Universiteit van Stellenbosch (US) en *Die Burger*. Met die tema “Landskappe van die liefde” het die fees in meer as negentig skrywers-, drama- en musiekproduksies, asook in kunsuitstallings, die verskillende aspekte van die liefde aangeraak.

Volgens die webblad (www.woordfees.co.za) het die tema uiteindelik te make met identiteit en hoe dit deur verskillende landskappe gevorm word.

“Dit is ’n geskakeerde landskap wat ons jou bied. Of dit nou is liefde vir die land, vir taal, woorde, kuns, of liefde vir die liefde self.”

Kemp meen die Woordfees het met

25 tot 30% gegroei. Volgens hom was van die gewildste vertonings *Die Twaalfuurwals*, *Die Tygerberg kinderkoor* en *Zanne Stapelberg*, *Die vrou wat haar man gekook het*, *Sameloop* en *Boks*.

Van die vertonings wat die minste aftrek gekry het, was “die Nederlandse goed soos *Mijn opa is een held*”.

Verskeie persone is betrokke by die keuring van items vir die fees.

“Die Woordfees moet bly by letterkunde en woorde, want dit is wat dié fees so uniek maak.”

Die koördineerders van vanjaar se fees was Saartjie Botha, Rudi Buys, Amanda Botha, Niël Rademan en Cheryl Dreyer. Volgens Kemp het die diversiteit by die fees ook dié jaar verbeter en het meer studente die fees bygewoon.

“Daar was baie meer studente by goed soos die Neelsie-Fees.”

Die Woordfees het vanjaar dinge behou wat werk en elke jaar baie gewild is, maar ook nuwe projekte aangepak.

Kemp sê: “Daar was ’n NB-uitgewers tent wat die hele week vol was. Die Kinderfees het geskuif na ’n groter venue, daar was ’n gratis *Mardi Gras* op die Braak en RSG het ook vir die eerste keer regstreeks vanaf die Sasol Kunsmuseum

uitgesaai.”

Daar was vir die eerste keer ’n behoorlike boekemark en die Woordfees het vanjaar nouer met die Stellenbosse wynplase saamgewerk, met ’n wyntent voor die HB Thom Teater.

“Kuns en kultuur in Stellenbosch kan saam suksesvol bemark word.”

Kemp meen ook die kongres oor veeltaligheid kan ’n belangrike kwessie op Stellenbosch aanraak.

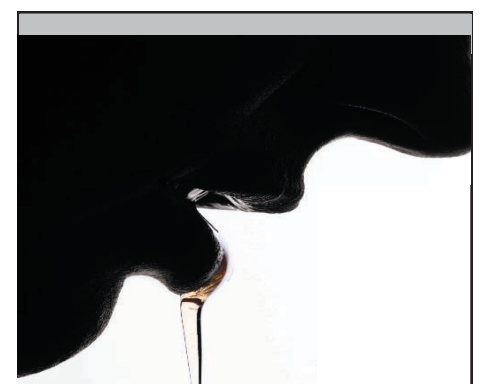
Die kongres is aangebied deur i-Mag en die US se Departement Bemarking en Kommunikasie. Internasionale sprekers het kom praat oor veeltaligheid wat nie net in Suid-Afrika nie, maar in talle lande, ’n belangrike diskoers is.

Nog nuutjies was die jazz-konsert in die JS Marais-park, opwindende nuwe diskoerse en ’n foto-uitstalling met wêreldklasfotograwe soos Jac de Villiers en Lien Botha.

Kemp meen verskillende rolspelers sal genader moet word as die Woordfees aanhou om so te groei.

Hy sê egter: “Daar is genoeg feeste soos die KKNK en Aardklop. Die Woordfees moet bly by letterkunde en woorde, want dit is wat dié fees so uniek maak”.

SARIETHA ENGELBRECHT

REDAKSIE

REDAKTEUR
Gina Schreuder

ASSISTENT-REDAKTEUR
Sarietha Engelbrecht

EINDREDAKTEUR
André-Pierre du Plessis

PRODUKSIE
Daniëlla du Plooy – uitleg
Joanita Cillié – uitleg
Riëtte Grobler – sub
Tsholofelo Segage – sub

SKRYWERS

Anri v/d Spuy
Naudé v/d Merwe
Cobus Adriaanse
James Styan
Alida van Niekerk

Rozanne Els
Claire Conchar
Jocelyn Uithaler
Herman Scholtz
Illana Franz
Simone Gregor

FOTOGRAWIE

Ian McNaught-Davis – coordinator
Juliet McGuire
Margaux Petersen
Siyabonga Africa